

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie

**EWALUACJA ZEWNĘTRZNA
STRATEGII ROZWOJU LOKALNEGO
KIEROWANEGO PRZEZ SPOŁECZNOŚĆ
NA LATA 2014-2020
(Z PERSPEKTYWĄ DO 2023 R.)
STOWARZYSZENIA
LOKALNA GRUPA DZIAŁANIA
„SZLAKIEM GRANITU”
ZA OKRES 2016-2022**

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie

1. Streszczenie najważniejszych wyników badań

Niniejszy raport sporządzony został na zlecenie Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Szlakiem Granitu”, aby ocenić wdrażanie Lokalnej Strategii Rozwoju na lata 2016-2020 (z perspektywą do 2023 r.). Z raportu wynika, iż LGD realizuje swoje cele oraz wskaźniki w sposób zadowalający. Należy jednak przypomnieć o nie spełnieniu wymagań tzw. I „kamienia milowego” i otrzymanej 10% korekcie budżetu poddziałania 19.2. Korekta budżetu utrudniła realizację LSR, ponieważ dotychczasową wysokość poszczególnych wskaźników należało zrealizować przy mniejszych środkach finansowych. W związku z tym trudnościami przeorganizowano pracę Stowarzyszenia, powołano nowy skład Zarządu oraz Rady, zaś nowy Prezes Zarządu opracował plan naprawczy dla LGD. Dzięki tym działaniom skutecznie dokonano zmiany w LSR (aktualizacje budżetu, wskaźników i planu działania, zmiany w procedurach oceny i wyboru operacji, w tym w kryteriach wyboru operacji) oraz sprawnie przeprowadzono wyliczenie różnic kursowych oraz intensywne przeprowadzanie naborów spowodowały jak widać po wynikach poniżej, iż część wskaźników wykonanych jest w 100%. Nie ma również zagrożenia nie osiągnięcia III „kamienia milowego”, ponieważ LGD przekazało wnioski o przyznanie pomocy do Samorządu Województwa na ponad 95% budżetu. LGD nie ogłosiło jednego naboru i jest nim projekt grantowy na opracowanie koncepcji inteligentnych wsi. Stowarzyszenie planowało ogłosić nabór w czerwcu br., ale nie otrzymało zgody SW ze względu na brak opracowanych przez Instytucję Zarządzającą wzorów dokumentów.

Należy stwierdzić, że LGD po 2019 roku tj. po zmianie Zarządu w sposób właściwy wydatkuje środki finansowe i realizuje zamierzone wskaźniki głównych celów nr I i II. Wskaźniki osiągane są zgodnie z Planem działania oraz Planem komunikacji. Dokumenty wewnętrzne LGD na bieżąco dostosowywane są do najnowszych przepisów PROW 2014-2020.

Zarówno beneficjenci jak i wnioskodawcy ocenili działalność biura pozytywnie co wskazuje na skuteczną i dobrą pracę osób zatrudnionych w LGD. Działalność LGD „Szlakiem Granitu” powinna być kontynuowana w następnych latach w takim samym stopniu jak dotychczas. Należy zwrócić również uwagę na dobrą współpracę oraz komunikację pomiędzy biurem, Zarządem oraz Radą.

W badanym okresie dzięki możliwości zwiększeniu budżetu również na projekty współpracy LGD skorzystało z tej możliwości i powiększyło swój budżet z 190 000,00 zł na 1 095 000,00 zł. Dzięki temu dodatkowo wpisano nowy projekt współpracy, który dotyczy

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie budowy Centrum Turystycznego Granitowego Szlaku w Dobromierzu. Główną funkcją centrum będzie promocja produktu lokalnego oraz lokalnych przedsiębiorców jak również atrakcyjnego turystycznie, a nie docenianego dotąd obszaru Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Szlakiem Granitu”.

LGD stworzyło dobre warunki również do tego, aby wspierać osoby z grup defaworyzowanych. Szczególnie premiowanie ich w naborach nie tylko związanych z podejmowaniem działalności gospodarczej, ale także w projektach związanych z aktywizacją. Na 20 nowo powstałych firm 15 było stworzone przez osoby z grupy defaworyzowanej. Również dużym zainteresowaniem cieszyły się nabory na rozwijanie działalności gospodarczej, gdzie premiowane były projekty tworzące miejsca pracy dla osób z grup defaworyzowanych. Realizowane projekty były spójne ze zidentyfikowanym potencjałem rozwojowym obszaru LSR. Wybierane projekty odpowiadały częściowo na potrzeby społeczności lokalnej, niestety małe było zainteresowanie w ramach rozwijania działalności w zakresie turystyki. Spowodowane to na pewno było sytuacją pandemiczną COVID-19.

Ankietowani zauważyli wsparcie w infrastrukturę turystyczną i rekreacyjną pozytywnie oceniając te działania. .

Rozpoznawalność LGD „Szlakiem Granitu” wśród mieszkańców jest zadowalająca, chociaż 20% ankietowanych nie zna LGD. Głównym źródłem informacji o LGD jak wynika z ankiet są Urzędy Gminy i Urzędy Pracy oraz strona internetowa Stowarzyszenia.

Ważnym wnioskiem wynikającym z raportu jest sytuacja związana z dużym wzrostem osób w wieku poprodukcyjnym a malejącym osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym.

Istotnym faktem jest również malejący odsetek osób korzystających z pomocy społecznej oraz mniejsza ilość osób bezrobotnych zarejestrowanych.

Obszar partnerstwa LGD „Szlakiem Granitu” jest bardzo atrakcyjny turystycznie ze względu na duży potencjał przyrodniczy oraz liczne zabytki jak również wiele imprez rangi międzynarodowej (np. Międzynarodowy Festiwal Folkloru, Mistrzostwach Europy Kuców itp.). Problemem jest niewystarczająca, a w niektórych gminach brakująca, baza noclegowo-gastronomiczna, co stanowi duży problem w zakresie rozwoju turystycznego obszaru.

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie

2. Spis treści

1. Streszczenie najważniejszych wyników badań	2
2. Spis treści	4
3. Opis przedmiotu badania uwzględniający cel i zakres ewaluacji	5
4. Opis metodologii wraz z opisem sposobu realizacji badań	9
4.1 Zastosowane metody i techniki badawcze wraz z uzasadnieniem ich wyboru	9
4.2 Wielkość i struktura prób.....	10
4.3 Harmonogram realizacji badań	11
5. Opis wyników wraz z ich interpretacją	12
5.1 Obszar objęty Lokalną Strategią Rozwoju	12
5.2 Rzeczowy i finansowy postęp w realizacji LSR.....	20
5.3 Projekty współpracy	31
5.4 Projekty wykraczające poza RLKS	34
5.5 Działalność biura	35
5.6 Ocena lokalnej społeczności działań i zmian na obszarze LGD „Szlakiem Granitu”.....	39
6. Odpowiedz na wszystkie wskazane pytania badawcze	56
7. Podsumowanie (wnioski i rekomendacje)	65
8. Spis tabel	67
9. Spis wykresów	67
10. Spis rysunków	69
11. Ankieta dla mieszkańców	69
12. Ankieta dla beneficjentów	75

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie

3. Opis przedmiotu badania uwzględniający cel i zakres ewaluacji

Ewaluacja jest obowiązkowym elementem Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność. Jednak prowadzenie ewaluacji i refleksja nad tym, w jakim stopniu LGD przyczynia się do rozwoju społeczności, jest wartością zaangażowania także z innych powodów:

- pozwala na sprawdzenie, czy cele LSR są nadal aktualne,
- daje wiedzę, czy i w jakim stopniu LGD osiąga założone cele,
- pomaga krytycznie spojrzeć na działania i procesy LGD w celu ich udoskonalenia,
- umożliwia wykazanie, co zostało osiągnięte w ramach realizacji RLKS.

Ewaluacja polega na okresowej ocenie planowania, realizacji i wyników trwającego lub zakończonego procesu. W odniesieniu do RLKS, ewaluacja zewnętrzna służy ocenie lokalnej strategii rozwoju. Celem ewaluacji jest pomoc w podejmowaniu decyzji, potwierdzenie osiągniętych wyników, uzyskanie wiedzy na temat zakończonych lub trwających przedsięwzięć, umożliwienie dokonania refleksji i pomoc w zaplanowaniu zmian na przyszłość¹.

Przedmiotem badania, którego wyniki prezentowane są w niniejszym raporcie, była Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność (LSR) Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Szlakiem Granitu” przygotowana w okresie programowania Unii Europejskiej 2014-2020 z perspektywą do 2023 r. oraz działań podjętych w jej realizacji w latach 2016-2022. Celem badania było dokonanie oceny działań Stowarzyszenia podejmowanych na rzecz realizacji celów zapisanych w LSR.

Ewaluacja LSR Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Szlakiem Granitu” została wykonana w terminie od kwietnia do końca września 2022 r. i objęła okres od początku wdrażania LSR (podpisanie umowy ramowej w dniu 17.06.2016 r.) do dnia 30.06.2022 r. Pierwotnie miała to być ewaluacja ex-post przeprowadzona jednokrotnie w 2020 r. lub 2021 r. po zakończeniu okresu programowania. Okres ten został jednak przedłużony głównie z powodu pandemii COVID-19. Data 30.06.2022 r. została zdefiniowana jako dzień w którym będzie analizowany stan wdrażania LSR. Założenia te były niezbędne, aby zapobiec dostarczania danych od początku lipca do końca września.

¹Zespół FAME (Fisheries and Aquaculture Monitoring and Evaluation): Christine Hamza, Angelos Sanopoulos
Zespół FARNET: Monica Veronesi, Urszula Budzich-Tabor, Margot van Soetendae. (2018). Ewaluacja RLKS
Podręcznik dla LGD i LGR. Komisja Europejska, Dyrekcja Generalna ds. Gospodarki Morskiej i Rybołówstwa,
Dyrektor Generalna.

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie

Najistotniejszymi dokumentami dotyczącymi ewaluacji i monitoringu na podstawie których dokonano ewaluacji są:

1. Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność na lata 2014-2020 (z perspektywą do 2023 r.) Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Szlakiem Granitu” – ostatnia aktualizacja w dniu 12.05.2022 r.;
2. Wytyczne nr 10/1/2022 w zakresie monitoringu i ewaluacji strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020;
3. Podręcznik monitoringu i podręcznik monitoringu i ewaluacji lokalnych strategii rozwoju- wersja skrócona na podstawie pełnej wersji podręcznika przygotowanego przez: EGO – Evaluation for Government Organizations S.C.

Podczas ewaluacji zewnętrznej w celu pozyskania zgodnych z rzeczywistością informacji zastosowano zasadę triangulacji. Triangulacja polega na spojrzeniu na badany problem, z przynajmniej dwóch punktów widzenia. Przeprowadzony został szereg badań wykorzystujący zróżnicowane metody i techniki badawcze tj. CAWI, kwestionariusz ankiet, IDI czy FGI.

Analiza wyników przeprowadzonych badań ewaluacyjnych została przeprowadzona z uwzględnieniem przyjętych przez Polskie Towarzystwo Ewaluacyjne kryteriów oceny, do których zaliczyć należy:

Trafność – kryterium to pozwala ocenić, w jakim stopniu przyjęte cele projektu odpowiadają zidentyfikowanym problemom w obszarze objętym projektem i/lub realnym potrzebom beneficjentów,

Skuteczność – kryterium to pozwala ocenić, do jakiego stopnia cele przedsięwzięcia zdefiniowane na etapie programowania zostały osiągnięte,

Użyteczność – kryterium to pozwala ocenić stopień zaspokojenia potrzeb odbiorców działań w wyniku osiągnięcia rezultatów operacji,

Trwałość efektów – kryterium to pozwala ocenić czy pozytywne efekty projektu na poziomie celu mogą trwać po zakończeniu finansowania zewnętrznego, a także czy możliwe jest utrzymanie się wpływu tego projektu w dłuższym okresie na procesy rozwoju na poziomie sektora, regionu czy kraju².

² Polskie Towarzystwo Ewaluacyjne, <https://pte.org.pl/o-ewaluacji/> (dostęp 01.08.2022 r).

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie

Z wykorzystaniem powyższych kryteriów ewaluacji w badaniach starano się odpowiedzieć na sformułowane pytania badawcze zawarte w wytycznych w zakresie monitoringu i ewaluacji strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 nr 10/1/2022, których celem jest zapewnienie jednolitego i prawidłowego wykonywania przez LGD zadań w zakresie monitoringu i ewaluacji realizacji LSR.

Pytania badawcze, które zostały przypisane do następujących obszarów badawczych:

1. Ocena wpływu na główny cel LSR
 - a. Jaki jest stopień osiągnięcia celu głównego i przypisanych do niego wskaźników LSR?
2. Ocena wpływu na kapitał społeczny
 - a. Jaki jest wpływ LSR na kapitał społeczny, w tym w szczególności na aktywność społeczną, zaangażowanie w sprawy lokalne?
 - b. W jaki sposób należałoby wspierać rozwój kapitału społecznego w przyszłości?
3. Przedsiębiorczość
 - a. W jakim stopniu realizacja LSR przyczyniła się do rozwoju przedsiębiorczości?
 - b. Czy i w jaki sposób wspieranie przedsiębiorczości w ramach kolejnych edycji LSR jest wskazane?
4. Turystyka i dziedzictwo kulturowe
 - a. W jakim stopniu LSR przyczyniła się do budowania lokalnego potencjału w zakresie turystyki i dziedzictwa kulturowego?
 - b. W jakich kierunkach należy wspierać rozwój lokalnego potencjału turystycznego?
5. Grupy defaworyzowane
 - a. Czy w LSR właściwie zdefiniowano grupy defaworyzowane oraz czy realizowane w ramach LSR działania odpowiadały na potrzeby tych grup?
 - b. Jaki był wpływ LSR na poziom ubóstwa i wykluczenia społecznego?
 - c. Jakie działania należy podejmować w skali lokalnej na rzecz ograniczania ubóstwa i wykluczenia społecznego?
6. Innowacyjność
 - a. W jakim stopniu projekty realizowane w ramach LSR były innowacyjne?
 - b. Jakie można wyróżnić typy innowacji powstałych w ramach LSR?
7. Projekty współpracy
 - a. Jaka była skuteczność i efekty działania wdrażania projektów współpracy?

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie

b. Jaką formę i zakres powinny przyjmować projekty współpracy w przyszłości?

8. Ocena funkcjonowania LGD

a. Czy sposób działania partnerów w ramach LGD pozwalał na efektywną i skuteczną realizację LSR?

b. Jaka jest skuteczność i efektywność działań biura LGD (animacyjnych, informacyjno-promocyjnych, doradczych)?

c. Jakie zmiany należy wprowadzić w działaniach LGD by skuteczniej realizowała LSR?

9. Ocena procesu wdrażania

a. Czy realizacja finansowa i rzeczowa LSR odbywała się zgodnie z planem?

b. Czy procedury naboru, wyboru i realizacji projektów były wystarczająco przejrzyste i przyjazne dla beneficjentów?

c. Czy kryteria pozwalały na wybór najlepszych projektów (spójnych z celami LSR)?

d. Czy przyjęty system wskaźników pozwalał na zebranie wystarczających informacji o procesie realizacji LSR i jej rezultatach?

10. Wartość dodana podejścia LEADER

a. Czy działalność LGD wpływa na poprawę komunikacji pomiędzy różnymi aktorami, budowanie powiązań między nimi i sieciowanie?

b. Czy stworzony dzięki wsparciu w ramach LSR potencjał rozwojowy jest w dostateczny sposób wykorzystywany i promowany?

c. Czy projekty realizowane w ramach LSR są spójne ze zidentyfikowanym potencjałem rozwojowym obszaru objętego LSR i czy te projekty przyczyniają się do jego wzmocnienia?

d. Czy przeprowadzone w ramach LSR inwestycje są komplementarne względem siebie lub względem wiodącego projektu/tematu określonego w LSR?

Szczegółowe obszary działań LGD, które zostały poddawane ocenie to:

1. Działalność biura LGD, w tym w szczególności jakość i efektywność świadczonego doradztwa dla beneficjentów,
2. Realizacja planu komunikacji, rozpoznawalność LGD, wymiana informacji z mieszkańcami obszaru oraz jakość podejmowanych działań komunikacyjnych,
3. Realizacja rzeczowo-finansowa Lokalnej Strategii Rozwoju,
4. Funkcjonowanie organów LGD,

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie

5. Działania na rzecz aktywizacji społeczności lokalnej oraz włączenia społecznego (w szczególności wsparcie udzielone przedstawicielom grupy defaworyzowanej),
6. Działania LGD w zakresie rozwoju przedsiębiorczości oraz turystyki i dziedzictwa kulturowego,
7. Promowanie innowacyjności na obszarze objętym LSR,
8. Realizacja projektów współpracy,
9. Realizacja projektów wykraczających poza RLKS.

Badanie zostało przeprowadzone przez firmę Biznes Mix Małgorzata Matyja spełniającą wymogi stawiane ewaluatorom zewnętrznym określone w Wytocznych Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi nr 10/1/2022 w zakresie monitoringu i ewaluacji strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020.

4. Opis metodologii wraz z opisem sposobu realizacji badań

4.1 Zastosowane metody i techniki badawcze wraz z uzasadnieniem ich wyboru

Wśród zastosowanych metod i technik badawczych podczas przeprowadzania ewaluacji Lokalnej Strategii Rozwoju wskazać należy:

1. Desk research (analizę danych zastanych) – czyli analiza dokumentów wytworzonych przez biuro LGD i jej organy oraz ogólnodostępnych danych statystycznych.
2. Badania jakościowe przeprowadzone wśród przedstawicieli biura, Zarządu oraz Rady LGD:
 - pogłębiony wywiad indywidualny (IDI) z 1 pracownikiem biura oraz prezesem zarządu, polega na rozmowie w "cztery oczy" badacza z respondentem. Ich celem jest uzyskanie szczegółowych opinii i informacji od konkretnych osób, spełniających określone przez badacza kryteria doboru próby. Tę technikę wykorzystuje się również w celu wyjaśnienia natury badanego zjawiska, dotarcia do istoty rzeczy, otrzymania informacji, których trudno byłoby uzyskać innymi metodami, np. ankietą. Wywiad taki zwykle trwa 1-2 godzin³.
 - zogniskowane wywiady grupowe FGI (Focus Group Interview) 1 wywiad z przedstawicielami Rady oraz 1 wywiad z przedstawicielami Zarządu, stosuje się w celu

³ NETSTEL Software, <https://www.naukowiec.org>, (dostęp 01.08.2022 r).

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie

uzyskania opinii oraz zrozumienia zachowań, postaw i preferencji względem danej kwestii, prowadzony z kilkoma osobami. Wywiad taki zwykle trwa 1,5-2,5 godzin⁴.

3. Badania ilościowe zrealizowane zostały za pomocą:

- Badania ankietowego wśród mieszkańców obszaru LGD za pomocą badań online, techniką CAWI. CAWI to nic innego jak wywiad przeprowadzony kanałem internetowym. Respondent zarówno otrzymuje, jak i wypełnia dostarczoną mu ankietę w tym samym kanale – online. Technika ta jest obecnie bez wątpienia jedną z bardziej popularnych, a zarazem dynamicznie rozwijających się metod badań. Ankiety zostały zamieszczone na stronie internetowej LGD „Szlakiem Granitu” oraz na stronach 7 gmin partnerstwa, jak również na Facebooku Stowarzyszenia.
- Badania ankietowe wśród beneficjentów/wnioskodawców za pomocą badań online, techniką CAWI. Ankiety zostały wysłane e-mailem do beneficjentów Stowarzyszenia LGD „Szlakiem Granitu”.

4.2 Wielkość i struktura prób

Wielkość i struktura prób:

1. Badania ilościowe:

- Badania ankietowe wśród mieszkańców obszaru LGD „Szlakiem Granitu” online – założeniem było zebranie opinii mieszkańców od co najmniej 150 osób. Zwrócić uwagę należy na to, iż badacz nie ma wpływu na to kto wypełnia ankietę i co w niej wpisuje dot. pytań otwartych. Ankieta została zamieszczona na stronie internetowej Stowarzyszenia oraz na stronach 7 gmin partnerstwa. Dodatkowo w każdej z 7 gmin można było otrzymać ankietę w wersji papierowej, ankiety dostarczone w wersji papierowej zostały wprowadzone online przez Zespół, dało to możliwość również osobą wykluczonym cyfrowo do wypowiedzenia się na temat realizacji LSR.
- Badania ankietowe wśród beneficjentów/wnioskodawców Stowarzyszenia LGD „Szlakiem Granitu” online – założeniem było zebranie co najmniej 35 ankiet. Ankiety zostały przesłane drogą e-mail do beneficjentów (osoby, które uzyskały dofinansowanie) oraz wnioskodawców (osoby, które złożyły wniosek a nie dostały dofinansowania).

⁴ NETSTEL Software, <https://www.naukowiec.org>, (dostęp 03.08.2022 r).

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie

2. Badania jakościowe:

- Badanie IDI z pracownikiem biura oraz prezesem Zarządu - 2 wywiady.
- Badanie FGI wśród członków Zarządu LGD - 1 zogniskowany wywiad. Wśród członków, którzy brali udział w badaniu były osoby z Gmin: Dobromierz, Jaworzyna Śląska, Kostomłoty oraz Żarów w przedziale wiekowym od 28 roku życia do osób powyżej 50 roku życia.
- Badanie FGI wśród członków Rady LGD - 1 zogniskowany wywiad. Wśród członków, którzy brali udział w badaniu byli przedstawiciele wszystkich gmin członkowskich, przedział wiekowy od 32 roku życia do osób powyżej 50 roku życia.

4.3 Harmonogram realizacji badania

W poniższej tabeli został zaprezentowany harmonogram badań ewaluacyjnych.

Tabela nr 1 Harmonogram realizacji badań

<i>Lp.</i>	<i>Nazwa zadania</i>	<i>Termin realizacji</i>
1.	Podpisanie umowy	luty 2022
2.	Przygotowanie procesu badawczego	marzec 2022
3.	Analiza sytuacji bieżącej LGD	kwiecień 2022
4.	Przygotowanie baz danych	kwiecień – maj 2022
5.	Przeprowadzenie badań oraz ich analiza	czerwiec- sierpień 2022
	Desk research	czerwiec 2022
	Badanie ankietowe online wśród mieszkańców	lipiec-sierpień 2022
	Badanie ankietowe online wśród beneficjentów/wnioskodawców	lipiec-sierpień 2022
	IDI pracownika i Prezesa Zarządu	czerwiec 2022
	FGI wśród przedstawicieli Zarządu i Rady	czerwiec-lipiec 2022
6.	Opracowanie raportu końcowego	sierpień-wrzesień 2022
7.	Opracowanie prezentacji podsumowującej i jej prezentacja	wrzesień 2022

Źródło: opracowanie własne

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie

5. Opis wyników wraz z ich interpretacją

5.1 Obszar objęty Lokalną Strategią Rozwoju

Obszar objęty Lokalną Strategią Rozwoju Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Szlakiem Granitu” rozciąga się w centralno-południowej części województwa dolnośląskiego. Gminy wchodzące w skład Stowarzyszenia należą administracyjnie do powiatu świdnickiego (Dobromierz, Jaworzyna Śląska, Strzegom, Świdnica, Żarów,) oraz średzkiego (Kostomłoty, Udanin).

Łączny obszar wszystkich gmin wchodzących w skład partnerstwa Stowarzyszenia LGD „Szlakiem Granitu” to 850 km².

Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Szlakiem Granitu” jest partnerstwem trójsektorowym skupiającym na dzień 20.06.2022 r. 62 członków. Członkami Stowarzyszenia są mieszkańcy obszaru, organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy oraz jednostki samorządu terytorialnego.

Misją Stowarzyszenia jest tworzenie przestrzeni i przyjaznego środowiska do budowania Małej Ojczyzny, poprzez aktywowanie lokalnej społeczności do działań na rzecz poznawania, pielęgnowania i krzewienia bogatej kultury obszaru partnerstwa. W czasie realizacji Strategii Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność na lata 2014-2020 (z perspektywą do 2023 r.) Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Szlakiem Granitu” uległa zmianie populacja partnerstwa.

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie

Rysunek nr 1 Mapa obszaru LGD „Szlakiem Granitu

Źródło: www.lgd-szlakiemgranitu.pl

W tabeli poniżej przedstawiono stan ludności w gminach partnerskich Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Szlakiem Granitu” w poszczególnych latach.

Tabela nr 2 Stan ludności w gminach wchodzących w skład LGD

Nazwa	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]
Kostomłoty (2)	7 136	7 167	7 178	7 162	7 119	7 109	7 063
Udanin (2)	5 309	5 282	5 225	5 136	5 088	5 014	4 955
Dobromierz (2)	5 295	5 323	5 301	5 212	5 206	5 173	5 132
Jaworzyna Śląska (3)	10 356	10 342	10 344	10 297	10 239	10 222	10 227
Strzegom (3)	26 418	26 207	26 102	25 887	25 708	25 499	25 192

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie

Świdnica (2)	17 038	17 140	17 131	17 155	17 311	17 400	17 546
Żarów (3)	12 571	12 565	12 506	12 443	12 391	12 335	12 283
Ogółem	84 123	84 026	83 787	83 292	83 062	82 752	82 398

Źródło: dane GUS, 2022

W roku 2015 populacja obszaru Stowarzyszenia liczyła 84 123 osób, natomiast na koniec 2021 roku było to 82 398 osób. Jak można zauważyć zmiana w analizowanym okresie w populacji partnerstwa LGD zmalała o 1 725 mieszkańców co oznacza spadek o 2%. Jedynie Gmina Świdnica odnotowała w tym okresie wzrost populacji.

Tabela nr 3 Zmiana struktury wiekowej ludności w gminach wchodzących w skład LGD

Struktura ludności	w wieku przedprodukcyjnym			w wieku produkcyjnym			w wieku poprodukcyjnym		
	rok	2015	2021		2015	2021		2015	2021
Kostomłoty (2)		1 327	1 253	-5,6	4 653	4 409	-5,2	1 156	1 401
Udanin (2)		892	811	-9,1	3 439	3 035	-11,7	978	1 109
Dobromierz (2)		930	859	-7,6	3 472	3 188	-8,2	893	1 085
Jaworzyna Śląska (3)		1 827	1 792	-1,9	6 731	6 226	-7,5	1 798	2 209
Strzegom (3)		4 379	4 182	-4,5	16 818	14 882	-11,5	5 221	6 128
Świdnica (2)		3 267	3 324	1,7	11 007	10 671	-3,1	2 764	3 551
Żarów (3)		2 238	2 205	-1,5	8 006	7 372	-7,9	2 327	2 706
Ogółem		14 860	14 426	-3	54 126	49 783	-8,0	15 137	18 189

Źródło: dane GUS, 2022

W latach 2015 – 2021 zmianie uległa również struktura ludności obszaru LGD „Szlakiem Granitu”. Patrząc na dane zawarte w tabeli nr 3 możemy dostrzec niepokojącą sytuację, w okresie analizowanych sześciu lat o 8,0 punktów procentowych zmalała liczba osób w wieku produkcyjnym, o 3,0 p.p. zmalała liczba osób w wieku przedprodukcyjnym natomiast wzrosła aż o 20,2 p.p. liczba osób w wieku poprodukcyjnym. Ten coraz bardziej zauważalny proces starzenia się społeczeństwa powoduje zwiększenie środków publicznych na wydatki socjalne w formie emerytur, opieki zdrowotnej oraz opieki instytucjonalnej. Prowadzi to do większych obciążeń ponoszonych przez ludność w wieku produkcyjnym.

Ważne jest również saldo migracji, wartość ujemna wskazuje na przewagę wielkości odpływu migracyjnego nad napływem. Największe ujemne saldo odnotowała Gmina Strzegom. Natomiast bardzo duży wzrost odnotowała Gmina Świdnica.

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie

Tabela nr 4 Saldo migracji w gminach wchodzących w skład LGD

Nazwa	ogółem						
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Razem 2016-2021
	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba
Kostomłoty (2)	7	15	-5	-6	21	-7	25
Udanin (2)	-13	-51	-72	-37	-45	-19	-237
Dobromierz (2)	30	-26	-41	-12	-5	14	-40
Jaworzyna Śląska (3)	-4	23	-2	-12	23	53	61
Strzegom (3)	-117	-98	-144	-148	-71	-88	-666
Świdnica (2)	46	74	35	158	151	182	646
Żarów (3)	-2	-14	5	-20	21	12	2

Źródło: dane GUS, 2022

Ważnym wskaźnikiem jest wskaźnik dochodów podatkowych na jednego mieszkańca w gminie tzw. wskaźnik G, który stanowi podstawę do wyliczenia rocznych kwot części wyrównawczej subwencji ogólnej i wpłat. Porównując gminy w latach 2018-2022 wskazać należy Gminę Żarów, która ma najwyższy wskaźnik w 2022 roku na poziomie 2 298,16 zł. Zwrócić należy również na fakt, że wskaźnik G we wszystkich gminach wzrósł, co świadczy o rozwoju tych gmin i uzyskiwania większych wpływów podatkowych.

Tabela nr 5 Wskaźnik G dla gmin obszaru LGD

Nazwa	Wskaźnik G dla gmin LGD					
	2018	2019	2020	2021	2022	2018 a 2022
Kostomłoty (2)	1 324,87	1 488,34	1 508,15	1 629,39	1 698,61	28%
Udanin (2)	1 202,26	1 254,89	1 345,22	1 454,14	1 477,89	23%
Dobromierz (2)	1 298,85	1 288,10	1 476,92	1 501,16	1 579,77	22%
Jaworzyna Śląska (3)	1 218,89	1 267,48	1 388,91	1 498,21	1 543,36	27%
Strzegom (3)	1 671,80	1 755,74	1 980,50	2 215,56	2 275,95	36%
Świdnica (2)	1 576,36	1 714,41	1 843,16	1 987,93	1 991,42	26%
Żarów (3)	1 785,40	1 890,30	2 112,54	2 271,93	2 298,16	29%

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.gov.pl

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie

Przeanalizowano również wydatki gmin na 1 mieszkańca, które z roku na rok są znacznie większe niż w latach poprzednich. Należy zwrócić uwagę, iż w Gminie Dobromierz wydatki w 2021 roku na jednego mieszkańca wzrosły w porównaniu z rokiem 2015 o ponad 100%, taka sama sytuacja jest w Gminie Jaworzyna Śląska oraz Gminie Żarów. Szczegółowe dane przedstawiono w tabeli nr 6.

Tabela nr 6 Wydatki gmin obszaru LGD na 1 mieszkańca

Nazwa	Wydatki gmin na 1 mieszkańca (zł)							
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2015 a 2021
Kostomłoty (2)	3 200,47	3 456,47	3 575,48	4 277,80	4 921,18	5 181,78	5 658,82	77%
Udanin (2)	3 786,12	3 676,28	3 794,91	4 275,20	5 156,56	5 304,33	6 052,88	60%
Dobromierz (2)	3 584,96	3 854,83	4 353,25	7 411,41	5 704,09	7 921,85	8 434,21	135%
Jaworzyna Śląska (3)	2 756,37	3 235,45	4 215,91	5 643,75	5 077,45	4 963,87	6 074,84	120%
Strzegom (3)	3 189,28	3 777,71	4 308,38	5 440,56	5 209,48	5 182,68	5 781,10	81%
Świdnica (2)	3 103,97	3 635,06	4 640,95	5 574,45	5 071,51	5 316,38	6 843,42	120%
Żarów (3)	3 320,80	4 177,80	4 679,30	5 670,08	5 849,60	5 571,95	6 107,00	84%

Źródło: dane GUS, 2022

Istotną kwestią na obszarze Stowarzyszenia LGD „Szlakiem Granitu” jest rozwój przedsiębiorczości. Jedynie Gminy Świdnica, Kostomłoty oraz Żarów odnotowały wzrost osób pracujących. Gminy Strzegom, Udanin, Dobromierz oraz Jaworzyna Śląska odnotowały spadek liczby osób pracujących, co spowodowane na pewno jest dużą migracją w tych gminach szczególnie w Gminie Strzegom oraz wzrostem liczby osób w wieku poprodukcyjnym.

Tabela nr 7 Pracujący w gminach obszaru LGD

Nazwa	Pracujący w gminach obszaru LGD							
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2015 a 2021
Kostomłoty (2)	599	540	571	577	590	616	648	8%
Udanin (2)	477	458	420	434	485	438	406	-15%
Dobromierz (2)	486	473	453	533	470	446	465	-4%
Jaworzyna Śląska (3)	1 423	1 483	1 498	1 427	1 454	1 422	1 410	-1%
Strzegom (3)	5 058	4 850	4 783	4 927	4 902	4 752	4 821	-5%
Świdnica (2)	1 646	1 792	1 818	1 936	1 714	1 913	1 816	10
Żarów (3)	3 709	3 990	4 049	4 170	4 119	3 859	4 003	8%

Źródło: dane GUS, 2022

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie

W przedstawionej poniżej tabeli nr 8 możemy zauważyć, że w niektórych gminach wzrosła liczba zatrudnionych kobiet tj. Gmina Kostomłoty, Udanin, Świdnica oraz Żarów. Natomiast w Gminie Jaworzyna Śląska jest więcej kobiet pracujących niż mężczyzn.

Tabela nr 8 Pracujący w gminach obszaru LGD ze względu na płeć

Nazwa	Pracujący w gminach obszaru LGD						
	Ogółem		Kobiety		Mężczyźni		Ogółem
	2015	2021	2015	2021	2015	2021	2015 a 2021
Kostomłoty (2)	599	648	278	306	321	342	8%
Udanin (2)	477	406	189	196	288	210	-15%
Dobromierz (2)	486	465	204	149	282	316	-4%
Jaworzyna Śląska (3)	1 423	1 410	724	718	699	692	-1%
Strzegom (3)	5 058	4 821	1 929	1 885	3 129	2 936	-5%
Świdnica (2)	1 646	1 816	633	807	1 013	1 009	10%
Żarów (3)	3 709	4 003	1 982	1 993	1 727	2 010	8%

Źródło: dane GUS, 2022

W latach 2015-2021 na terenie LGD' „Szlakiem Granitu” liczba podmiotów gospodarki narodowej wzrosła znacząco. Każda z gmin partnerskich odnotowała wzrost.

Tabela nr 9 Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON na 10 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym

Nazwa	Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON na 10 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym							
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2015 a 2021
Kostomłoty (2)	1 177,7	1 200,5	1 248,4	1 323,8	1 403,7	1 482,3	1 521,9	29%
Udanin (2)	1 360,9	1 318,6	1 336,5	1 421,4	1 512,0	1 559,6	1 598,0	17%
Dobromierz (2)	1 195,3	1 194,0	1 234,6	1 252,6	1 289,1	1 338,7	1 417,8	19%
Jaworzyna Śląska (3)	1 194,5	1 214,4	1 288,9	1 337,0	1 437,3	1 482,7	1 564,4	31%
Strzegom (3)	1 776,1	1 802,8	1 835,3	1 875,7	1 957,4	2 034,1	2 116,7	19%
Świdnica (2)	1 409,1	1 419,6	1 477,7	1 551,1	1 637,3	1 725,8	1 820,8	29%
Żarów (3)	1 392,7	1 402,4	1 440,5	1 485,1	1 574,7	1 691,2	1 755,3	26%

Źródło: dane GUS, 2022

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie

Analizując tabelę nr 10 zauważyć można, że każda z gmin partnerskich odnotowała wzrost osób prowadzących działalność gospodarczą. Największy wzrost odnotowała Gmina Jaworzyna Śląska. Omawiany wzrost pokazuje, że potencjał przedsiębiorczości mieszkańców na terenie LGD rozwija się, co wiązać można z rosnącą liczbą zapotrzebowania na usługi.

Tabela nr 10 Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą

Nazwa	Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą							
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2015 a 2021
Kostomłoty (2)	427	433	455	487	516	534	535	25%
Udanin (2)	370	351	343	359	363	371	375	1%
Dobromierz (2)	297	288	295	299	308	312	330	11%
Jaworzyna Śląska (3)	527	526	553	580	628	637	671	27%
Strzegom (3)	1 944	1 897	1 888	1 941	1 986	2 035	2 083	7%
Świdnica (2)	1 261	1 260	1 300	1 372	1 446	1 509	1 595	26%
Żarów (3)	714	688	701	728	767	821	853	19%

Źródło: dane GUS, 2022

Liczba osób bezrobotnych znacznie zmalała, można jednak zauważyć, iż w 2020 roku we wszystkich Gminach liczba osób w porównaniu z rokiem 2019 wzrosła. Wpływ na taką sytuację miała w dużej mierze pandemia COVID-19.

Tabela nr 11 Bezrobotni zarejestrowani

Nazwa	Bezrobotni zarejestrowani							
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2015 a 2021
Kostomłoty (2)	252	236	217	215	184	211	208	-17%
Udanin (2)	200	203	175	147	149	161	152	-24%
Dobromierz (2)	360	339	296	251	232	236	208	-42%
Jaworzyna Śląska (3)	354	298	219	220	195	242	166	-53%
Strzegom (3)	1 151	1 045	831	740	679	808	705	-39%
Świdnica (2)	572	466	351	316	281	375	279	-51%

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie

Żarów (3)	319	273	228	184	169	234	151	-53%
-----------	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	------

Źródło: dane GUS, 2022

Na przestrzeni ostatnich lat widać spadek liczby mieszkańców korzystających z pomocy społecznej. Może się to wiązać ze spadkiem bezrobocia oraz wzrostem osób pracujących oraz wzrostem osób prowadzących działalność gospodarczą.

Widać, że ilość beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. mieszkańców gmin jest wyższy od ilości beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. dla Dolnego Śląska. Najwięcej osób objętych pomocą społeczną jest na terenie gmin Dobromierz oraz Jaworzyna Śląska. Najmniej w gminach Kostomłoty i Świdnica. Warto podkreślić, że w okresie 2015 – 2020 na terenie wszystkich gmin spadła ilość osób korzystających z pomocy społecznej.

Tabela nr 12 Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. mieszkańców

Nazwa	Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. mieszkańców						
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2015 a 2020
DOLNOŚLĄSKIE	520	468	414	365	334	303	-42%
Kostomłoty (2)	711	527	298	266	265	186	-74%
Udanin (2)	670	646	549	513	488	393	-41%
Dobromierz (2)	1 262	1 161	1 009	910	862	743	-41%
Jaworzyna Śląska (3)	742	646	607	514	467	686	-8%
Strzegom (3)	882	680	573	453	439	406	-54%
Świdnica (2)	548	519	442	379	294	249	-55%
Żarów (3)	422	421	365	368	343	314	-26%

Źródło: dane GUS, 2022

Jeżeli chodzi o turystyczne obiekty noclegowe to jedynie Gmina Świdnica odnotowała wzrost. Niestety w dalszym ciągu brakuje obiektów noclegowych na terenie obszaru LGD „Szlakiem Granitu”. Skromna baza turystyczna (noclegi, gastronomia) i nieliczne usługi turystyczne świadczą o bardzo słabym wykorzystaniu potencjału przyrodniczo – kulturowego

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie obszaru oraz położenia przy głównych, krajowych trasach komunikacyjnych i bliskości Wrocławia, Zamku Książ czy Karkonoszy.

Tabela nr 13 Turystyczne obiekty noclegowe w gminach –stan na dzień 31 lipca poszczególnych lat

Nazwa	Turystyczne obiekty noclegowe w gminach – stan na dzień 31 lipca poszczególnych lat						
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
	[ob.]	[ob.]	[ob.]	[ob.]	[ob.]	[ob.]	[ob.]
Kostomłoty (2)	1	1	1	1	1	1	1
Jaworzyna Śląska (3)	0	0	1	1	0	0	0
Strzegom (3)	5	5	6	6	5	5	5
Świdnica (2)	3	3	4	5	6	5	6
Żarów (3)	0	1	1	0	0	0	0

Źródło: dane GUS, 2022

5.2 Rzeczowy i finansowy postęp w realizacji LSR

Lokalna Grupa Działania na podstawie wniosków płynących z badań ankietowych, spotkań informacyjnych w gminach, wywiadów focusowych, spotkań zespołu roboczego, spotkań konsultacyjnych w gminach i konsultacji prowadzonych za pośrednictwem strony internetowej, przygotowana została analiza SWOT obszaru i zestawienie wskazanych przez mieszkańców problemów obszaru. Na ich podstawie przygotowano zestawienie problemów, które zgodnie z metodyką prac nad LSR, podzielone zostało na problemy oraz ich przyczyny i skutki. Następnie problemy przekształcone zostały na cele i przedsięwzięcia.

Cele i przedsięwzięcia są realizowane w ramach działania Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014 – 2020, M19 – „Wsparcie dla rozwoju lokalnego w ramach inicjatywy LEADER (RLKS – rozwój lokalny kierowany przez społeczność).

W ramach Lokalnej Strategii Rozwoju stworzonej w 2015 roku zdefiniowano 2 cele ogólne;

1. Zwiększenie poziomu przedsiębiorczości, w tym rozwój oferty turystycznej na obszarze LGD „Szlakiem Granitu”,
2. Aktywizacja społeczna i obywatelska społeczności lokalnej oraz wzmocnienie kapitału społecznego w oparciu o lokalne zasoby przyrodnicze i kulturowe.

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie

W ramach 1 celu ogólnego powstały 3 cele szczegółowe a do każdego celu szczegółowego przyporządkowano przedsięwzięcie, tj.:

- Cel szczegółowy 1.1 - Stworzenie na bazie walorów przyrodniczych i kulturowych ciekawej oferty dla turystów oraz możliwości spędzenia czasu wolnego przez mieszkańców - przedsięwzięcie nr I. „Szlakiem Granitu” – turystycznie i rekreacyjnie.
- Cel szczegółowy nr 1.2 - Rozwój zróżnicowanej oferty miejsc pracy na obszarze i wzrost dochodów mieszkańców - przedsięwzięcie nr II. Wsparcie tworzenia nowych miejsc pracy na obszarze „Szlakiem Granitu”.
- Cel szczegółowy nr 1.3 - Rozwój rynku zbytu lokalnych produktów i usług, w tym wspieranie działalności klastra producentów granitu - przedsięwzięcie nr III. „Smakiem Granitu” – markowe produkty i usługi obszaru.

W ramach celu ogólnego nr 2 powstały 2 cele szczegółowe oraz 2 przedsięwzięcia tj.:

- Cel szczegółowy 2.1 - Rozwój oferty zajęć aktywizacyjnych i integracyjnych dla mieszkańców obszaru oraz profesjonalizacja sektora organizacji pozarządowych - przedsięwzięcie nr IV. Aktywna społeczność „Szlakiem Granitu”.
- Cel szczegółowy 2.2 - Prowadzenie działań zachęcających mieszkańców do poznania walorów przyrodniczych i kulturowych regionu - przedsięwzięcie nr V. Na „Granitowym Szlaku” dziedzictwa i kultury.

Analiza rzeczowo-finansowa postępu realizacji LSR wymaga szczegółowego podejścia oraz przedstawienia historii naborów. Można zauważyć po historii naborów, iż dość późno rozpoczęto realizację naborów i do 2019 r. przed zmianą w Zarządzie te nabory były przeprowadzane bardzo wolno w związku z czym nie został osiągnięty I kamień milowy, co spowodowało korektę budżetu o 10%, tj. 950 tys. złotych. W czasie realizacji LSR wymagała ona w przeciągu 5 lat wielu zmian tzn. dostosowywania LSR do potrzeb przyszłych wnioskodawców oraz zmian związanych z sytuacją panującą w kraju jak również korektą budżetu. Zmiany polegały głównie na korekcie budżetu w 2019 roku, a co za tym idzie zmiany wskaźników oraz przenoszenia kwot z jednego przedsięwzięcia, gdzie wskaźniki zostały zrealizowane na inne. Po historii naborów można zauważyć, iż zmiany w Zarządzie w 2019 roku spowodowały, iż w bardzo szybkim tempie zaczęto realizować cele oraz wskaźniki.

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie

Tabela nr 14 Historia naborów wniosków do 30.06.2022 r.

Nr naboru	Data naboru	Przedsięwzięcie (k-konkurs, ow-operacja własna, g-projekt grantowy)	Liczba złożonych wniosków	Liczba wybranych wniosków	Liczba podpisanych umów/rozwiazani e umowy	Protesty lub odwołania złożone / protesty lub odwołania uwzględnione
1/2017	24.02.2017 – 16.03.2017	II. Wsparcie tworzenia nowych miejsc pracy na obszarze „Szlakiem Granitu”- RDG (rozwijanie działalności gospodarczej, PDG (podejmowanie działalności gospodarczej) (k)	22	19	10/2	1/1
		I. „Szlakiem Granitu” – turystycznie i rekreacyjnie – PDG i RDG (k)	5	3	1	1/0
2/2017	24.02.2017 – 16.03.2017	I. „Szlakiem Granitu” – turystycznie i rekreacyjnie (k)	4	3	2	0
		IV "Aktywna społeczność „Szlakiem Granitu” " (k)	5	4	2	0
		V "Na granitowym szlaku dziedzictwa i kultury" (k)	4	3	3	0
3/2018	05.06.2018 – 21.06.2018	I „Szlakiem Granitu” – turystycznie i rekreacyjnie" (k)	2	1	1	0
		IV "Aktywna społeczność „Szlakiem Granitu”" (k)	1	1	1/1	0
		V "Na granitowym szlaku dziedzictwa i kultury" (k)	2	1	1	0
1/2019/G	30.04.2019 - 14.05.2019	V Na granitowym szlaku dziedzictwa i kultury (g)	10	9	9	0
2/2019/O W	26.08.2019 - 09.09.2019	IV Aktywna społeczność „Szlakiem Granitu” (ow)	1	1	0	0
4/2019	04.09.2019 - 18.09.2019	I „Szlakiem Granitu” – turystycznie i rekreacyjnie" PDG i RDG (k)	0	0	0	0
5/2019	06.09.2019 - 20.09.2019	II Wsparcie tworzenia nowych miejsc pracy na obszarze „Szlakiem Granitu” (k)	4	3	1	0
6/2019	10.09.2019 - 24.09.2019	III "Smakiem Granitu” – markowe produkty i usługi obszaru (k)	7	6	1	1/0
7/2019	16.09.2019 - 30.09.2019	I „Szlakiem Granitu”– turystycznie i rekreacyjnie " (k)	8	5	5	1/0
8/2019	08.10.2019 - 22.10.2019	III "Smakiem Granitu" – markowe produkty i usługi obszaru (k)	2	2	2	0
9/2019	04.11.2019 - 19.11.2019	IV Aktywna społeczność „Szlakiem Granitu” (k)	8	6	6	0

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie

10/2019	04.11.2019 - 19.11.2019	IV Aktywna społeczność „Szlakiem Granitu” (k)	5	3	2	0
11/2019	28.10.2019 - 12.11.2019	III "Smakiem Granitu" – markowe produkty i usługi obszaru -inkubator (k)	0	0	0	0
12/2019	18.11.2019 - 02.12.2019	V Na granitowym szlaku dziedzictwa i kultury (k)	7	3	3	0
3/2019/G	20.11.2019 - 05.12.2019	IV. Aktywna społeczność „Szlakiem Granitu” (g)	6	5	5	0
4/2019/G	15.11.2019 - 10.12.2019	IV. Aktywna społeczność „Szlakiem Granitu” (g)	11	7	7	0
1/2020/G uzup. 4/2019/G	27.01.2020 - 10.02.2020	IV. Aktywna społeczność „Szlakiem Granitu” (g)	5	4	4	0
4/2020/O W	04.02.2020 - 18.02.2020	IV. Aktywna społeczność „Szlakiem Granitu” (ow)	1	1	0	0
13/2020	25.02.2020 - 10.03.2020	IV Aktywna społeczność „Szlakiem Granitu” (k)	6	6	3	0
14/2020	26.02.2020 - 12.03.2020	II Wsparcie tworzenia nowych miejsc pracy na obszarze „Szlakiem Granitu”-PDG i RDG (k)	7	5	4	1/1
15/2020	29.02.2020 - 25.03.2020	III "Smakiem Granitu" – markowe produkty i usługi obszaru- inkubator (k)	2	2	2	0
16/2020	05.03.2020 - 19.03.2020	III "Smakiem Granitu" – markowe produkty i usługi obszaru (k)	1	1	1	0
17/2020	06.03.2020 - 23.03.2020	I „Szlakiem Granitu”– turystycznie i rekreacyjnie (k)	3	2	1	1/0
3/2020/G	01.04.2020 - 16.04.2020	IV Aktywna społeczność „Szlakiem Granitu” (g)	7	7	7	0
5/2020/O W	08.06.2020 - 22.06.2020	IV Aktywna społeczność „Szlakiem Granitu” (ow)	3	3	1	0
18/2020	20.09.2020 - 13.10.2020	II Wsparcie tworzenia nowych miejsc pracy na obszarze „Szlakiem Granitu” –PDG i RDG (k)	12	11	7	3/1
19/2020	05.11.2020 - 20.11.2020	IV Aktywna społeczność „Szlakiem Granitu” (k)	7	7	6	1/0
20/2021	15.03.2021 - 29.03.2021	II Wsparcie tworzenia nowych miejsc pracy na obszarze „Szlakiem Granitu”-PDG (k)	1	1	1	0
1/2021/G	08.04.2021 - 22.04.2021	V Na granitowym szlaku dziedzictwa i kultury (g)	3	3	3	0

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie

21/2022	18.01.2022 - 01.02.2022	II Wsparcie tworzenia nowych miejsc pracy na obszarze „Szlakiem Granitu” (k)	14	9	9	0
22/2022	28.02.2022 .- 14.03.2022	I „Szlakiem Granitu” – turystycznie i rekreacyjnie (k)	6	5	0	0
23/2022	28.02.2022 .- 14.03.2022	I „Szlakiem Granitu” – turystycznie i rekreacyjnie (k)	1	1	0	0
24/2022	28.03.2022 - 11.04.2022	IV Aktywna społeczność „Szlakiem Granitu” (k)	2	2	0	0
7/2022/O W	21.03.2022 - 21.04.2022	I „Szlakiem Granitu” – turystycznie i rekreacyjnie (k)	1	1	0	0
8/2022/O W	13.05.2022 - 13.06.2022	IV Aktywna społeczność „Szlakiem Granitu” (k)	1	1	0	0
25/2022	30.05.2022 - 13.06.2022	I „Szlakiem Granitu” – turystycznie i rekreacyjnie – RDG (k)	2	2	0	0

Źródło: opracowanie własne

Nabory głównie na podejmowanie i rozwijanie działalności gospodarczej, gdzie dofinansowanie było na PDG -100 000,00 PLN a RDG – od 100 000,00 PLN do 300 000,00 PLN cieszyły się dużym zainteresowaniem. Natomiast po korekcie budżetu to zainteresowanie spadło, ponieważ spadła kwota dofinansowania. Dzięki wyliczeniu różnic kursowych w latach 2020-2022 ten budżet uległ zmianie na plus co spowodowało, iż w 2022 roku kwoty dofinansowania na PDG i RDG wzrosły.

W czasie pandemii COVID-19 Stowarzyszenie LGD „Szlakiem Granitu” wykorzystało sytuację i ogłaszało nabory wniosków dzięki czemu Urząd Marszałkowski z powodu mniejszej ilości wniosków o przyznanie pomocy jak i wniosków o płatność szybko i sprawnie sprawdzał wnioski i podpisywał umowy z beneficjentami. Oczywiście projekty grantowe, aktywizacyjne ulegały przesunięciu, ponieważ nie można było organizować imprez. Jednak czas pandemii wpłynął bardzo dobrze na realizację celów i wskaźników.

Postęp rzeczowy realizacji celów oraz przedsięwzięć LSR przedstawia tabela 14. Okres za jaki została sporządzona to lata od 2016 (podpisanie umowy ramowej) do dnia 30.06.2022 r., natomiast przedstawiona procentowa realizacja dotyczy operacji zakończonych, dla których płatność końcowa/druga transza została wypłacona beneficjentowi.

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie

Tabela nr 15 Postęp rzeczowy realizacji celów oraz przedsięwzięć do 30.06.2022 r.

Cel ogólny	Cel szczegółowy	Przedsięwzięcie	Wskaźnik produktu	Stan docelowy	Realizacja % - podpisane umowy	Realizacja % - w rozliczeniu	Realizacja % - zakończone
1. Zwiększenie poziomu przedsiębiorczości, w tym rozwój oferty turystycznej na obszarze LGD „Szlakiem Granitu”	1.1. Stworzenie na bazie walorów przyrodniczych i kulturowych ciekawej oferty dla turystów oraz możliwości spędzenia czasu wolnego przez mieszkańców	I. „Szlakiem Granitu” – turystycznie i rekreacyjnie	Liczba zrealizowanych operacji polegających na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa (w sektorze turystyki)	1	-	-	100%
			Liczba zrealizowanych operacji polegających na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa	4	0	25%	25%
			Liczba przebudowanych obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej	9	0	0	22%
			Liczba nowych obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej	3	-	-	100%
			Liczba zabytków poddanych pracom konserwatorskim lub restauratorskim	5	-	-	100%
			Liczba stworzonych atrakcji turystycznych/ obiektów (ow)	1	0	0	0%
			Liczba nowych obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej (ow)	1	-	100%	0%
			Liczba zrealizowanych projektów współpracy	1	100%	-	0%
	1.2. Rozwój zróżnicowanej oferty miejsc pracy na obszarze i wzrost	II. Wsparcie tworzenia nowych miejsc pracy na obszarze „Szlakiem Granitu”	Liczba zrealizowanych operacji polegających na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa	24	41,5%	12,5%	46%
			Liczba zrealizowanych operacji polegających na	9	-	22%	78%

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie

	dochodów mieszkańców		rozwój istniejącego przedsiębiorstwa				
			Liczba przygotowanych projektów współpracy (projekt międzyregionalnych)	1	-	-	100%
			a) Liczba zrealizowanych projektów współpracy	1	-	-	100%
			b) Liczba LGD uczestniczących w projektach współpracy	2	-	-	100%
			c) Liczba wydarzeń/imprez	1	-	-	100%
			d) Liczba szkoleń	3	-	-	100%
	1.3. Rozwój rynku zbytu lokalnych produktów i usług, w tym wspieranie działalności klastra producentów granitu	III. „Smakiem Granitu” – markowe produkty i usługi obszaru	Liczba zrealizowanych operacji polegających na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa	4	-	-	100%
			Liczba zrealizowanych operacji polegających na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa	1	-	-	100%
			Liczba nowych inkubatorów (centrów) przetwórstwa lokalnego w tym:	2	-	100%	0%
			a) Liczba zrealizowanych operacji ukierunkowanych na innowację		-	100%	
			Liczba sieci w zakresie produktu lokalnego LSR	2	-	50%	50%
			Liczba przygotowanych projektów współpracy	1	-	100%	0%
			a) Liczba zrealizowanych projektów współpracy	1	-	100%	0%
			b) Liczba LGD uczestniczących w projektach współpracy	4	-	100%	0%
	2. Aktywizacja społeczna i obywatelska	IV. Aktywna społeczność	Liczba przebudowanych obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej	21	0	0	62%

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie

społeczności lokalnej oraz wzmocnienie kapitału społecznego w oparciu o lokalne zasoby przyrodnicze i kulturowe	integracyjnych dla mieszkańców obszaru oraz profesjonalizacja sektora organizacji pozarządowych	„Szlakiem Granitu”	Liczba nowych obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej	1	-	-	100%
			Liczba przebudowanych obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej (ow)	1	-	-	100%
			Liczba nowych obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej (ow)	1	100%	-	0%
			Liczba przygotowanych koncepcji SV (g)	7	0	0	0%
			Liczba nowych obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej (g)	12	-	-	100%
			Liczba działań aktywizacyjnych dla mieszkańców (w tym grup defaworyzowanych) (g)	7	-	100%	0%
			Liczba działań aktywizacyjnych dla przedstawicieli organizacji pozarządowych (g)	3	-	100%	0%
			Liczba przygotowanych projektów współpracy (projekt międzynarodowy) w tym:	1	-	-	100%
			a) Liczba zrealizowanych projektów współpracy	1	-	-	100%
			b) Liczba uczestników w projektach współpracy	47	-	-	100%
			c) Liczba LGD uczestniczących w projektach współpracy	5	-	-	100%
			d) Liczba działań promujących projekt współpracy (Folder)	1	-	-	100%
			e) Publikacja o zasobach przyrodniczych obszaru LGD	1	-	-	100%
			f) Szkolenia dla dzieci	14	-	-	100%
	2.2. Prowadzenie działań zachęcających	V. Na granitowym szlaku	Liczba działań z zakresu kultywowania lokalnych tradycji, obrzędów i dziedzictwa (g)	11	-	-	100%

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie

	mieszkańców do poznania walorów przyrodniczych i kulturowych regionu	dziedzictwa i kultury	Liczba wspartych obiektów zabytkowych	6	-	-	100%
--	--	-----------------------	---------------------------------------	---	---	---	------

Źródło: opracowanie własne

Należy zwrócić uwagę, iż część projektów, gdzie zakończona realizacja procentowa wskaźnika wynosi 0 jest już w rozliczeniu lub są podpisane umowy, co powoduje, że niebawem ten stan ulegnie zmianie. Istotną kwestią jest również to, że duża część wniosków została przekazana do Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego i oczekuje na weryfikację oraz podpisanie umowy o przyznanie pomocy.

Tabela nr 16 Postęp finansowy realizacji celów oraz przedsięwzięć do 30.06.2022 r.

Cel ogólny	Cel szczegółowy	Przedsięwzięcie	Budżet w LSR (euro)	Wyplacone (euro)	Podpisane umowy (euro)	Realizacja zakończone %
1. Zwiększenie poziomu przedsiębiorczości, w tym rozwój oferty turystycznej na obszarze LGD „Szlakiem Granitu”	1.1. Stworzenie na bazie walorów przyrodniczych i kulturowych ciekawej oferty dla turystów oraz możliwości spędzenia czasu wolnego przez mieszkańców	I. „Szlakiem Granitu” – turystycznie i rekreacyjnie	1 057 006,21	415 333,04	31 250,00	39,31
	1.2. Rozwój zróżnicowanej oferty miejsc pracy na obszarze i wzrost dochodów mieszkańców	II. Wsparcie tworzenia nowych miejsc pracy na obszarze „Szlakiem Granitu”	876 543,50	526 402,88	332 490,50	60,05
	1.3. Rozwój rynku zbytu lokalnych produktów i usług, w tym wspieranie	III. „Smakiem Granitu” – markowe produkty i usług obszaru	323 537,20	79 894,77	243 642,43	24,69

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie

	działalności klastra producentów granitu					
2. Aktywizacja społeczna i obywatelska społeczności lokalnej oraz wzmocnienie kapitału społecznego w oparciu o lokalne zasoby przyrodnicze i kulturowe	2.1. Rozwój oferty zajęć aktywizacyjnych i integracyjnych dla mieszkańców obszaru oraz profesjonalizacja sektora organizacji pozarządowych	IV. Aktywna społeczność „Szlakiem Granitu”	601 379,30	352 399,67	198 241,26	58,60
	2.2. Prowadzenie działań zachęcających mieszkańców do poznania walorów przyrodniczych i kulturowych regionu	V. Na granitowym szlaku dziedzictwa i kultury	154 783,79	154 783,79	0,00	100

Źródło: opracowanie własne

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie

5.3 Projekty współpracy

Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Szlakiem Granitu” w ramach LSR realizowało łącznie 4 projekty współpracy, w tym jeden międzynarodowy oraz 1 międzyregionalny. W jednym projekcie współpracy LGD jest koordynatorem głównym.

Pierwszy projekt zakończony to „Partnerska Akademia Przedsiębiorczości” (PAP) realizowany wspólnie z Dolnoodrzańską Inicjatywą Rozwoju Obszarów Wiejskich (woj. zachodniopomorskie) – koordynatorem głównym. Umowa podpisana została w dniu 10.08.2017 r. natomiast zakończona w dniu 17.06.2019 r.

Projekt Partnerska Akademia Przedsiębiorczości polegał na kompleksowym przygotowaniu potencjalnych przedsiębiorców oraz lokalnych liderów z obszarów wiejskich do zrobienia pierwszego kroku w kierunku przedsiębiorczości. Celem projektu było stworzenie przestrzeni do edukacji i wymiany doświadczeń, wiedzy i promocji w zakładaniu rozwoju gospodarczego poprzez objęcie wsparciem merytorycznym i technicznym osób objętych projektem przez cały okres trwania projektu, podniesienie kompetencji z zakresu rozwoju gospodarczego poprzez zorganizowanie 3 modułów szkoleniowych, popularyzowanie aktywności i zdobycie doświadczenia poprzez uczestnictwo w wizycie studyjnej, targach oraz zorganizowanie przez uczestników minimum 2 mniejszych przedsięwzięć w trakcie trwania projektu i organizację konferencji podsumowującej projekt. Ilość uczestników w samym projekcie 8 osób plus osoby biorące udział w wydarzeniu organizowanym przez uczestników projektu.

Działania podjęte w ramach projektu PAP:

- I. Organizacja i przeprowadzenie 3 modułów szkoleniowych pn. „Ja jako przedsiębiorca”; „Podstawy i procedury prawne z zakresu zakładania i funkcjonowania firmy” oraz „Skuteczne techniki sprzedaży i promocji” dzięki którym uczestnicy uzyskali kompleksową wiedzę teoretyczną. Uczestnicząc w szkoleniach sprawdzili jak ich pomysł lub działania, które wykonują są jakościowo dobre, jak założyć i prowadzić firmę oraz jak sprzedać swój produkt czy usługę.
- II. Organizacja wizyty studyjnej po miejscach, które odniosły sukces. Poznanie przedsiębiorców, którzy sprawnie funkcjonują w swojej społeczności lokalnej.

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie

- III. Organizacja utrwalenia i ugruntowania wiedzy uczestników projektu poprzez udział w targach. Uczestnicy projektu brali udział w Międzynarodowych Targach Poznańskich podczas których uczestnicy projektu mieli możliwość prezentacji swoich produktów/usług.
- IV. Organizacja i przeprowadzenie własnego targu/jarmarku, dzięki czemu uczestnicy mogli wykorzystać wszystkie umiejętności, które zdobyli w ramach projektu.
- V. Organizacja konferencji podsumowującej projekt, gdzie uczestnicy przygotowali prezentacje ze swoich działań i dzielili się wiedzą z innymi uczestnikami.

Drugim zakończonym projektem jest „EKO LGD”. Jest to projekt międzynarodowy realizowany wspólnie z 5 LGD-ami. Koordynatorem głównym projektu było Stowarzyszenie LGD „Qwsi”, partnerem międzynarodowym było MAS Kralovedvorsko. Umowa podpisana została w dniu 16.11.2018 r., natomiast zakończona w dniu 10.03.2021 r.

Celem projektu był wzrost poziomu świadomości ekologicznej mieszkańców oraz edukacja ekologiczna mieszkańców, zwłaszcza dzieci i młodzieży szkolnej.

Działania podjęte w ramach projektu EKO LGD:

- I. Wizyta studyjna do MAS Kralovedvorsko, gdzie zostały pokazane dobre praktyki w zakresie segregowania odpadów.
- II. Wydanie folderu promującego projekt w formie książki edukacyjnej z elementami komiksu dot. edukacji ekologicznej dla mieszkańców i turystów, segregowania odpadów, korzyści ze stosowania OZE.
- III. Wydanie publikacji o zasobach przyrodniczych obszaru LGD.
- IV. Warsztaty ekologiczne dla dzieci ze szkół podstawowych w zakresie edukacji ekologicznej, w obszarze tematycznym segregacji odpadów oraz ich wykorzystanie poprzez metodę upcyklingu. Na warsztatach uczestnicy poznali nowoczesne techniki przetwarzania odpadów, konsekwencje spalania i składowania odpadów w miejscach niedozwolonych oraz prawidłowy sposób segregowania odpadów oraz upcykling.

Trzecim projektem współpracy jest „Marki Lokalne Dolnego Śląska - tworzone z pasją” (MARLO), który jest w rozliczeniu. Celem projektu było zwiększenie wsparcia rozwoju zielonej turystyki Dolnego Śląska poprzez wzmocnienie i promocję lokalnych produktów i usług objętych markami lokalnymi 7-miu partnerów. Koordynatorem głównym było LGD Partnerstwo Ducha Gór. W warsztatach i konferencji organizowanych w ramach tego projektu wzięło udział 89 osób oraz 6 przedsiębiorców wystąpiło w filmach promujących ich produkt lokalny.

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie

Działania podjęte w ramach projektu MARLO:

- I. Gablota z produktami lokalnymi oraz oznaczeniem, które stanęły w 7 gminach partnerskich Stowarzyszenia promujące produkty lokalnych przedsiębiorców.
- II. Przeprowadzenie warsztatów pn. „Komunikacja lokalnych producentów i rzemieślników w erze mediów społecznościowych” gdzie producenci dowiedzieli się jak skutecznie budować wizerunek producenta, rzemieślnika czy też osoby zajmującej się rękodziełem w erze nowoczesnej komunikacji i mediów. Dowiedzieli się jak dobierać narzędzia komunikacji, poznali dobre przykłady i konkretne programy.
- III. Przeprowadzenie warsztatów dotyczące brandingu marki w tym tworzenie etykiet miały na celu zaprezentować przykłady nowoczesnych narzędzi kreowania i promocji marki lokalnej. Warsztaty skierowane głównie dla lokalnych producentów, dotyczyły podniesienia wiedzy i kompetencji w zakresie kreowania wizerunku marki, sporządzania etykiet i opisów zgodnie z przepisami.
- IV. Zakup gadżetów, które były niezbędne do promowania produktów lokalnych LGD. Rozdane zostały uczestnikom konferencji podsumowującej oraz w trakcie warsztatów, a także na lokalnych spotkaniach promujących ideę tworzenia marki lokalnej jako początek budowania wspólnej strategii promocyjnej.
- V. Wspólna publikacja dot. Marek lokalnych partnerów, gdzie zostały przedstawione produkty lokalne z obszaru 7-miu LDG-ów uczestniczących w projekcie.
- VI. Film promocyjny marki, mające na celu przedstawienie lokalnych producentów i ich produkty.
- VII. Konferencja promująca produkty lokalne "Granitowego Szlaku" zorganizowana w celu podsumowania projektu, wymiany doświadczeń pomiędzy uczestnikami w LGD Szlakiem Granitu.

Ostatni projekt współpracy to „Turystyka Regionalna i Promocja Produktu Lokalnego”(TRIP PL), gdzie LGD „Szlakiem Granitu” jest partnerem wiodącym. Partnerem projektu jest LGD „Dobra Widawa”. Projekt współpracy jest na etapie realizacji. Umowa została podpisana w dniu 25.06.2021 r.

Celem projektu jest promocja produktu lokalnego oraz oferty turystycznej poprzez utworzenie „Centrum Turystycznego Granitowego Szlaku” oraz "Centrum Rekreacyjno-Turystycznego Dobrej Widawy" na obszarze dwóch LGD.

Działania podjęte w ramach TRIP PL:

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie

I. Budowa" Centrum Turystycznego Granitowego Szlaku" w Dobromierzu wraz z towarzyszącą infrastrukturą techniczną.

II. Spotkanie podsumowujące projekt.

Rezultatami tych działań będą:

1. Utworzenie miejsc do promocji produktów, usług lokalnych oraz oferty turystycznej obszarów 2 partnerów.
2. Zwiększenie promocji produktów lokalnych z obszaru 2 partnerów poprzez: spotkania promujące projekt.

W Centrach funkcjonować będą pierwsze na obszarach biura informacji turystycznej, skupiające ofertę wszystkich gmin obszaru 2 partnerów. Zainteresowane poznaniem obszaru osoby będą mogły w jednym miejscu uzyskać kompleksowe informacje na temat walorów turystycznych, kulturowych i przyrodniczych całego obszaru i dostosowanych do ich zainteresowań ciekawych i wartych obejrzenia miejsc. Innowacyjność projektu osadza się na wdrożeniu nowego na obszarach 2 partnerów sposobu organizacji centrum, opartego na jego kompleksowości. W Centrum, poza biurem informacji turystycznej, znajdować się będzie także galeria produktu lokalnego, tj. punkt promujący i oferujący produkty i usługi lokalne (z zachowaniem niekomercyjnego charakteru inwestycji) oraz sale wielofunkcyjne, która będzie pełnić funkcje strefy szkoleniowej i warsztatowej (warsztaty skupione na tematyce produktów/usług lokalnych). Działania Centrum skierowane będą do różnorodnych grup docelowych, zarówno do mieszkańców, jak i turystów odwiedzających obszar LGD. Odbiorcami działań będą zarówno osoby indywidualne, jak i zorganizowane grupy. Bogata edukacyjno-warsztatowa oferta centrów skierowana zostanie np. do dzieci i młodzieży (grupy przedszkolne/szkolne, rodziny z dziećmi), czy seniorów, ale także wszystkich innych zainteresowanych zapoznaniem się i skorzystaniem z oferty warsztatowej czy turystyczno-rekreacyjnej obszaru 2 partnerów.

5.4 Projekty wykraczające poza RLKS

Stowarzyszenie LGD „Szlakiem Granitu” również brało udział w projekcie poza RLKS. Jako partner Gminy Kostomłoty realizuje projekt „Gmina Kostomłoty wspiera Seniorów-utworzenie Dziennego Domu „Senior+” w Gminie Kostomłoty”. Projekt jest współfinansowany ze środków Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego 2014-2020.

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie

Celem projektu jest wzrost dostępności do wysokiej jakości usług społecznych poprzez utworzenie 20 miejsc świadczenia usług opiekuńczych w Gminie Kostomłoty w formie Dziennego Domu „Senior+” oraz zwiększenie liczby osób objętych usługami opiekuńczymi 20 osób z Gminy Kostomłoty w terminie od 02.12.2019 r. do 30.11.2022 r.

Zadania jakie są realizowane w ramach projektu to:

- I. Utworzenie Dziennego Domu „Senior+” w Osieku w Gminie Kostomłoty.
- II. Bieżące funkcjonowanie Dziennego Domu „Senior+” w Osieku w Gminie Kostomłoty.
- III. Rozwój teleopieki w Gminie Kostomłoty.

4.5 Działalność biura

Siedziba biura Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Szlakiem Granitu” znajduje się w Udaninie przy ulicy Głównej 68. Aktualnie w biurze LGD „Szlakiem Granitu” utworzone są 3 etaty.

Tabela nr 17 Szkolenia dla członków organów LGD oraz pracowników

<i>Data szkolenia</i>	<i>Temat szkolenia</i>	<i>Liczba przeszkolonych</i>	<i>Organizator</i>
20.06.2016	"Zasady wdrażania strategii Rozwoju Lokalnego kierowanego przez społeczność"	20	Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania "Szlakiem Granitu"
20.10.2016	"Zasady stosowania elektronicznej oceny wniosków, wykorzystanie generatora wniosków"	14	jw.
30-31.07.2016	"Zasady oceny formalnej wniosków składanych przez beneficjentów w ramach ogłaszanych naborów wniosków"	2	jw.
15.11.2016	"Zasady sporządzania dokumentacji aplikacyjnej - wniosek o udzielanie dotacji, ogłoszenie naboru wniosków"	12	jw.
13.02.2017	"Zasady sporządzania dokumentacji aplikacyjnej - wniosek o udzielanie dotacji, ogłoszenie naboru wniosków"	11	jw.
05.12.2017	"Zasady oceny i wyboru projektów do dofinansowania w tym projektów grantowych - kryteria wyboru operacji"	14	jw.
06.12.2017	"Zasady ewaluacji i monitoringu wdrażania strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność"	11	jw.
20.02.2018	"Zasady oceny formalnej wniosków składanych przez beneficjentów w ramach ogłaszanych naborów wniosków"	2	jw.

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie

27.02.2018	"Zasady oceny i wyboru projektów do dofinansowania w tym projektów grantowych - kryteria wyboru operacji"	12	jw.
25.01.2019	"Zasady stosowania elektronicznej oceny wniosków, wykorzystanie generatora wniosków"	12	jw.
05.07.2019	"Zasady oceny i wyboru projektów do dofinansowania w tym projektów grantowych - kryteria wyboru operacji"	7	jw.
28.02.2020	"Zasady wdrażania strategii Rozwoju Lokalnego kierowanego przez społeczność"	16	jw.
03.03.2020	"Zasady oceny i wyboru projektów do dofinansowania w tym projektów grantowych - kryteria wyboru operacji"	9	jw.
11.09.2020	"Zasady ewaluacji i monitoringu wdrażania strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność"	8	jw.
09.10.2020	"Zasady ewaluacji i monitoringu wdrażania strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność"	6	jw.
15.09.2021	"Zasady wdrażania strategii Rozwoju Lokalnego kierowanego przez społeczność"	5	jw.
16.09.2021	"Zasady wdrażania strategii Rozwoju Lokalnego kierowanego przez społeczność"	7	jw.
14.12.2021	"Zasady ewaluacji i monitoringu wdrażania Strategii Rozwoju Lokalnego kierowanego przez społeczność"	8	jw.
20.12.2021	"Zasady ewaluacji i monitoringu wdrażania Strategii Rozwoju Lokalnego kierowanego przez społeczność"	6	jw.
21.03.2022	"Zasady oceny i wyboru projektów do dofinansowania, w tym projektów grantowych-kryteria wyboru operacji"	7	jw.
Dodatkowe szkolenia poza planem			
23.01.2017	Aspekty prawne i proceduralne wdrażania LSR. Rola i zadania organów oraz podmiotów wdrażających LSR.	4	Dolnośląska Sieć Partnerstw LGD
08.02.2017	Rola inkubatorów przetwórstwa lokalnego w rozwoju gospodarki i wzmacnianiu rynków zbytu w oparciu o dobre praktyki działania inkubatorów w Polsce i Europie	1	Forum Aktywizacji Obszarów Wiejskich
16-17.05.2017	Szkolenie w zakresie nabycia kompetencji z monitorowania i ewaluacji LSR (projektów)	2	Forum Aktywizacji Obszarów Wiejskich
31.07.2017	Tworzenie sieci współpracy pomiędzy Lokalnymi Grupami Działania oraz podniesienie wiedzy Lokalnych Grup Działania w zakresie PROW 2014-2020 na obszarze Dolnego Śląska	5	Dolnośląska Sieć Partnerstw LGD
21-22.02.2019	Zabezpieczania w projektach grantowych, w tym weksle	1	Dolnośląska Sieć Partnerstw LGD
28.01.2021	Odpowiedzialność członków Zarządu i Rad programowych Lokalnych Grup Działania	5	Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Świątokrzyskich

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie

13.05.2021	Metodologia ewaluacji wpływu LSR	2	Dolnośląska Sieć Partnerstw LGD
29.11.2021	Realizacja LSR	2	KSOW
06.12.2021	Zakres wsparcia w ramach inicjatywy LEADER/RLKS, Krótkie łańcuchy dostaw	2	KSOW
31.05.2022	SMART VILLAGE- koncepcja rozwoju obszarów wiejskich	2	KSOW

Źródło: opracowanie własne

Realizacja planu komunikacji planowanych działań na początku każdego roku jest realizowana bez problemów. Jedynie w 2018 roku jeden ze wskaźników został zrealizowany po terminie, co spowodowało nałożeniem kary administracyjnej w wysokości 1% od I transzy środków rozliczanych na funkcjonowanie LGD w kwocie 21 375,00 zł.

Tabela nr 18 Realizacja planu komunikacji

Działanie komunikacyjne	Nazwa wskaźnika	Docelowa wartość	Wartość wskaźnika						
			31.12.2016	31.12.2017	31.12.2018	31.12.2019	31.12.2020	31.12.2021	30.06.2022
Kampania informacyjna nt. celów zapisanych w LSR na lata 2014-2020	Ilość kont społecznościowych	1	1	-	-	-	-	-	-
	Ilość artykułów w prasie lokalnej	2	1	-	1	-	-	-	-
	Plakat	1	1	-	-	-	-	-	-
	Ilość odwiedzin strony www.lgd-szlakiemgranitu.pl	13 040	2 018	11 022	-	-	-	-	-
	Ilość odwiedzin strony na Facebooku	250	250	-	-	-	-	-	-
	Ulotka	1	-	-	1	-	-	-	-
	Informacja na stronie internetowej www.lgd-szlakiemgranitu.pl	2	-	-	-	1	1	-	-
	Gadżety granitowe	4	-	-	-	1	1	1	1
Kampania informacyjna na temat zasad sporządzania wniosków, cele, przedsięwzięcia, kryteria oceny wniosków	Ilość artykułów w prasie lokalnej	2	1	-	1	-	-	-	-
	Vademecum w formie elektronicznej	1	1	-	-	-	-	-	-
	Szkolenia (warsztaty)	15	-	7	7	-	-	-	1
	Informacja na stronie internetowej www.lgd-szlakiemgranitu.pl	2	-	-	-	1	1	-	-
Kampania informacyjna na temat realizowanych projektów współpracy zgodnie z planem działania	Ilość artykułów w prasie lokalnej	2	-	1	-	1	-	-	-
	Ilość kont społecznościowych	2	-	-	2	-	-	-	-
Informowanie o naborze uczestników	8 osób w 2017 r	8	-	8	-	-	-	-	-

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie

projektów współpracy									
Kampania informacyjna nt. Możliwości samozatrudnienia, Rozwoju Prowadzonej Działalności Gospodarczej, utworzenia inkubatorów przedsiębiorczości/inkubatorów kuchennych	Szkolenia (warsztaty)	15	-	-	14	-	1	-	-
	Ilość artykułów w prasie lokalnej	3	-	-	2	1	-	-	-
	Informacja na stronie internetowej www.lgd-szlakiemgranitu.pl	3	-	-	-	1	-	1	1
Kampania prezentacyjna projektów realizowanych i rozliczonych oraz projektów w realizacji	Ulotka	5 650	-	-	5 000	200	250	-	0
	Katalog zrealizowanych projektów	350	-	-	-	-	-	350	-
Badanie opinii i satysfakcji mieszkańców oraz beneficjentów	Ilość wypełnionych ankiet	500	-	-	300	50	50	50	0
Kampania informacyjna nt. Przygotowania dokumentacji aplikacyjnej i rozliczania projektów oraz dokumentowania i wizualizacji projektów	Vademecum nt. Przygotowania dokumentacji aplikacyjnej i rozliczania projektów oraz dokumentowania i wizualizacji projektów	1	-	-	1	-	-	-	-
	Szkolenie	5	-	-	-	2	2	1	-
	Informacja na stronie internetowej www.lgd-szlakiemgranitu.pl	2	-	-	-	-	-	1	1
Kampania informacyjna na temat tworzenia koncepcji SV	Informacja na stronie internetowej www.lgd-szlakiemgranitu.pl	1	-	-	-	-	-	1	-
	Szkolenie	1	-	-	-	-	-	-	0

Źródło: opracowanie własne

Pracownicy biura Stowarzyszenia prowadzą bezpłatne doradztwo. Poniżej przedstawiono ilość osób korzystających z doradztwa. Zauważyć można, że w latach, gdzie kwota dofinansowania była większa ilość udzielonego doradztwa była stosunkowo duża. Natomiast w latach od 2020 do 30.06 2022 ta ilość jest mniejsza w porównaniu do lat od 2016 do 2018, Wpływ na to miała kwota dofinansowania, która po korekcie budżetu zmniejszyła się, ale również sytuacja w kraju pogorszyła się. W latach od 2020 do czerwca 2022 roku osoby przychodzące na doradztwo to osoby, które miały już pomysł na firmę, natomiast osoby korzystające z doradztwa przed 2020 rokiem głównie nie miały pomysłu, ale kwota dofinansowania sprawiała, że zainteresowali się wzięciem udziału w naborze.

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie

Tabela nr 19 Doradztwo

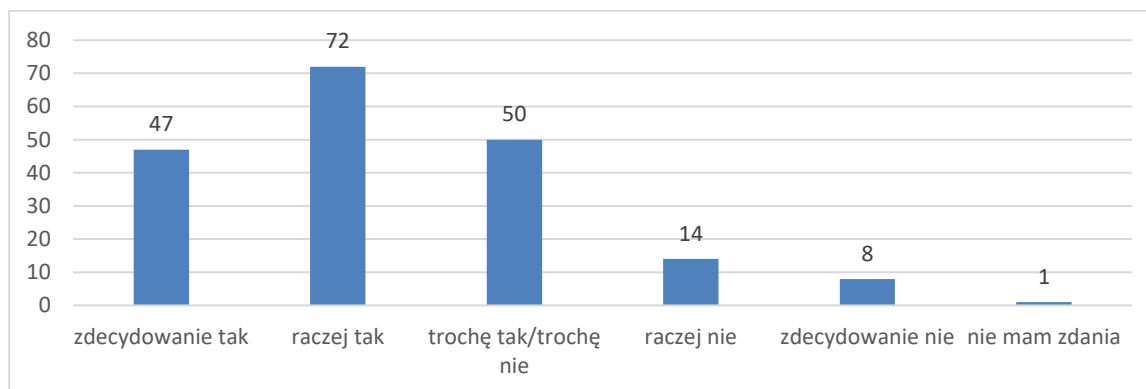
2016	2017	2018	2019	2020	2021	30.06.2022
135	134	170	110	79	37	8

Źródło: opracowanie własne

5.6 Ocena lokalnej społeczności działań i zmian na obszarze LGD „Szlakiem Granitu”

Udział w badaniu ankietowym wzięło 192 mieszkańców obszaru oraz 43 beneficjentów/wnioskodawców. Zostali oni poproszeni o odpowiedź na pytania dotyczące miejsca w którym żyją. Na stwierdzenie czy „moja gmina jest dobrym miejscem do życia, w którym mogę realizować wszystkie swoje podstawowe potrzeby” 37,5% mieszkańców odpowiedziało, że raczej tak, zdecydowanie tak 24,5% natomiast 26% respondentów odpowiedziało, że trochę tak/ trochę nie. Mały odsetek mieszkańców wypowiedziało się negatywnie na zadane pytanie.

Wykres nr 1 W jakim stopniu zgadza się Pan/i ze stwierdzeniem „moja gmina jest dobrym miejscem do życia, w którym mogę realizować wszystkie swoje podstawowe potrzeby” (N=192) - mieszkańcy

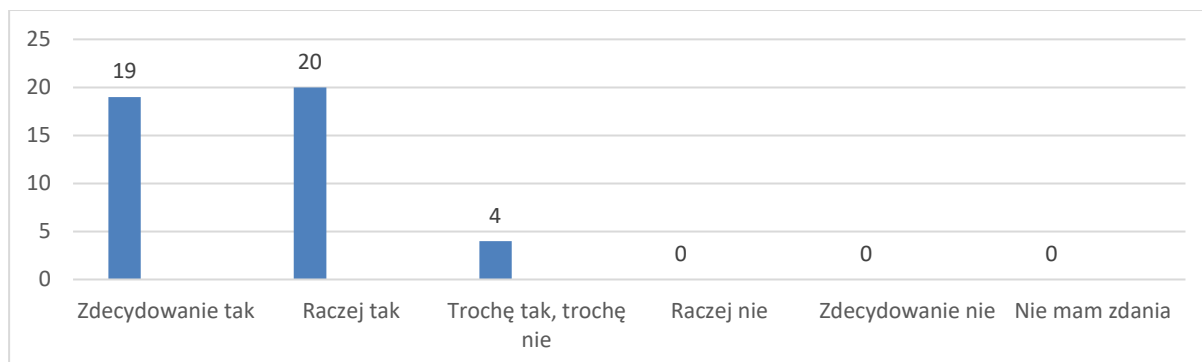
Źródło: opracowanie własne

Beneficjenci/wnioskodawcy zostali zapytani o to samo i 44% odpowiedziało że zdecydowanie tak jego gmina jest miejscem do życia, w którym mogą realizować wszystkie swoje podstawowe potrzeby, 46,5% odpowiedziało raczej tak natomiast 9% ankietowanych odpowiedziało trochę tak/trochę nie. Żaden z beneficjentów/wnioskodawców nie odpowiedział negatywnie na to pytanie.

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie

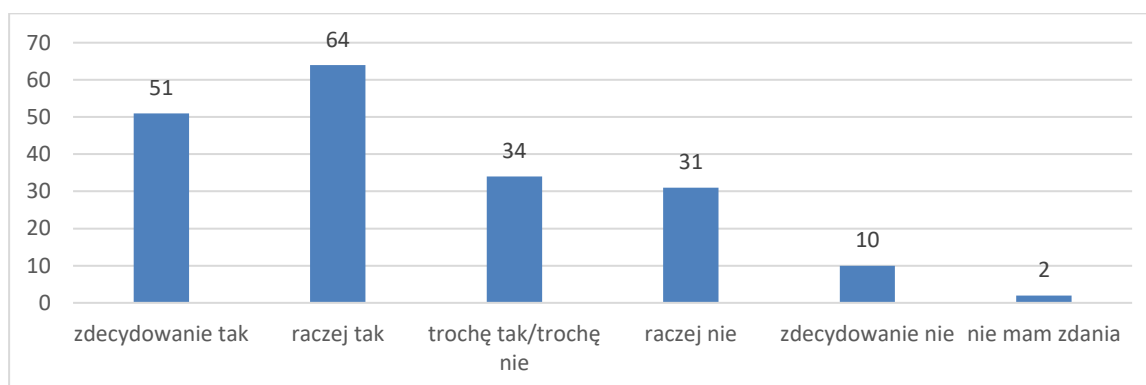
Wykres nr 2 W jakim stopniu zgadza się Pan/i ze stwierdzeniem „moja gmina jest dobrym miejscem do życia, w którym mogę realizować wszystkie swoje podstawowe potrzeby” (N=43) – beneficjenci/wnioskodawcy

Źródło: opracowanie własne

W odpowiedzi na twierdzenie, iż w ostatnim roku warunki do życia w mojej gminie poprawiły się 26,6% ankietowanych odpowiedziało zdecydowanie tak, 33,3% raczej tak, 17,7% trochę tak/trochę nie, 16% raczej nie, 5 % zdecydowanie nie, 1 % nie ma zdania. Więcej jednak mieszkańców uważa, że warunki w gminie w której zamieszkują poprawiły się.

Wykres nr 3 W jakim stopniu zgadza się Pan/i ze stwierdzeniem „w ostatnim roku warunki do życia w mojej gminie poprawiły się” (N=192) - mieszkańcy

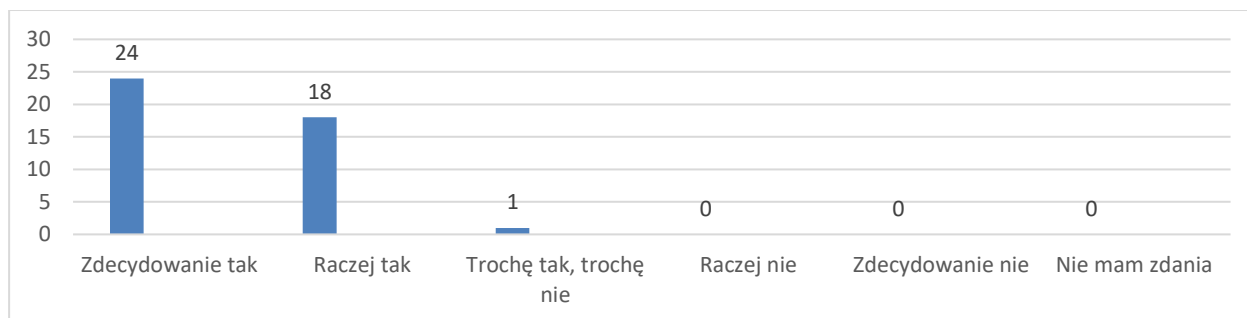
Źródło: opracowanie własne

Podobne pytanie dostali beneficjenci/wnioskodawcy, pytanie brzmiało czy zgadzają się ze sformułowaniem, że w ostatnich latach (od 2014 roku) warunki do życia w mojej gminie poprawiły się. W przeciwieństwie do mieszkańców beneficjenci/wnioskodawcy wszyscy stwierdzili, iż warunki w gminach poprawiły się. 97,7% ankietowanych odpowiedziało, iż w ich gminie warunki do życia poprawiły się.

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie

Wykres nr 4 W jakim stopniu zgadza się Pan/i ze stwierdzeniem „w ostatnich latach (od 2014 roku) warunki do życia w mojej gminie poprawiły się” (N=43) - beneficjenci/wnioskodawcy

Źródło: opracowanie własne

Mieszkańcy oraz beneficjenci/wnioskodawcy ocenili gminę pod względem różnych aspektów i działań. Mieszkańcy najlepiej ocenili infrastrukturę i oferty sportowe i rekreacyjne natomiast najgorzej zaangażowanie mieszkańców w rozwiązywanie lokalnych problemów, działania na rzecz osób przed 35 rokiem życia, działania na rzecz bezrobotnych oraz działania i usprawnienia na rzecz osób niepełnosprawnych.

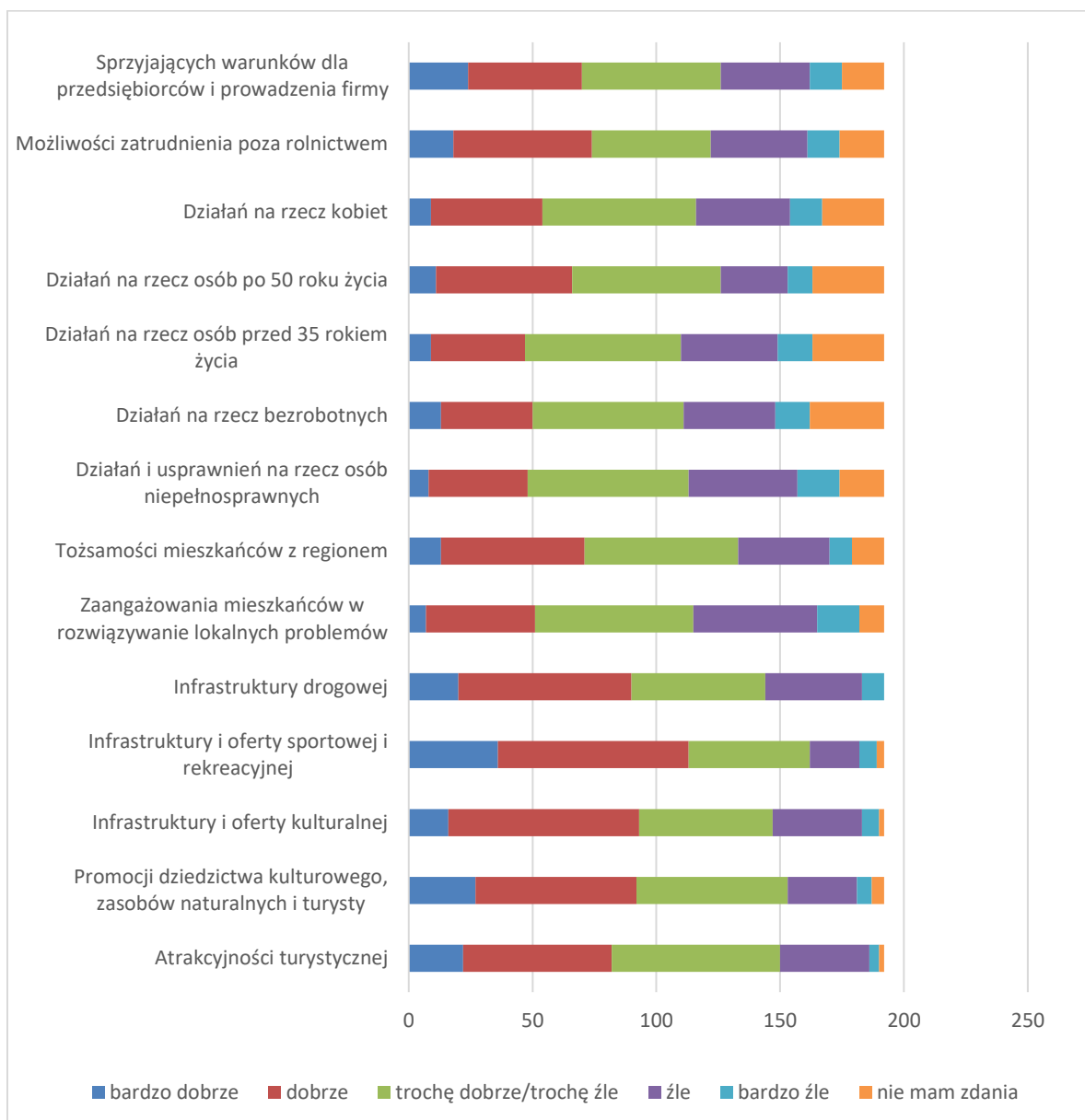
Beneficjenci/wnioskodawcy najlepiej również ocenili infrastrukturę i oferty sportowe i rekreacyjne, najgorzej podobnie jak mieszkańcy zaangażowanie mieszkańców w rozwiązywanie lokalnych problemów i działania i usprawnienia na rzecz osób niepełnosprawnych.

Zaskakujące jest to, iż ankietowani nie ocenili najgorzej infrastruktury drogowej a ocenili ją całkiem wysoko, gdzie jak wiadomo infrastruktura drogowa była zawsze źle oceniana. Z analizy wynika, iż potrzeba jest dalszego angażowania społeczeństwa w lokalne sprawy, pomoc osobom bezrobotnym, niepełnosprawnym, kobietom, osobom powyżej 50 roku życia oraz do 35 roku życia, ponieważ są to dziedziny najslabiej ocenione przez respondentów.

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie

Wykres nr 5 Jak ocenia Pan/i obecnie swoją gminę w następujących obszarach (N=192) – mieszkańcy

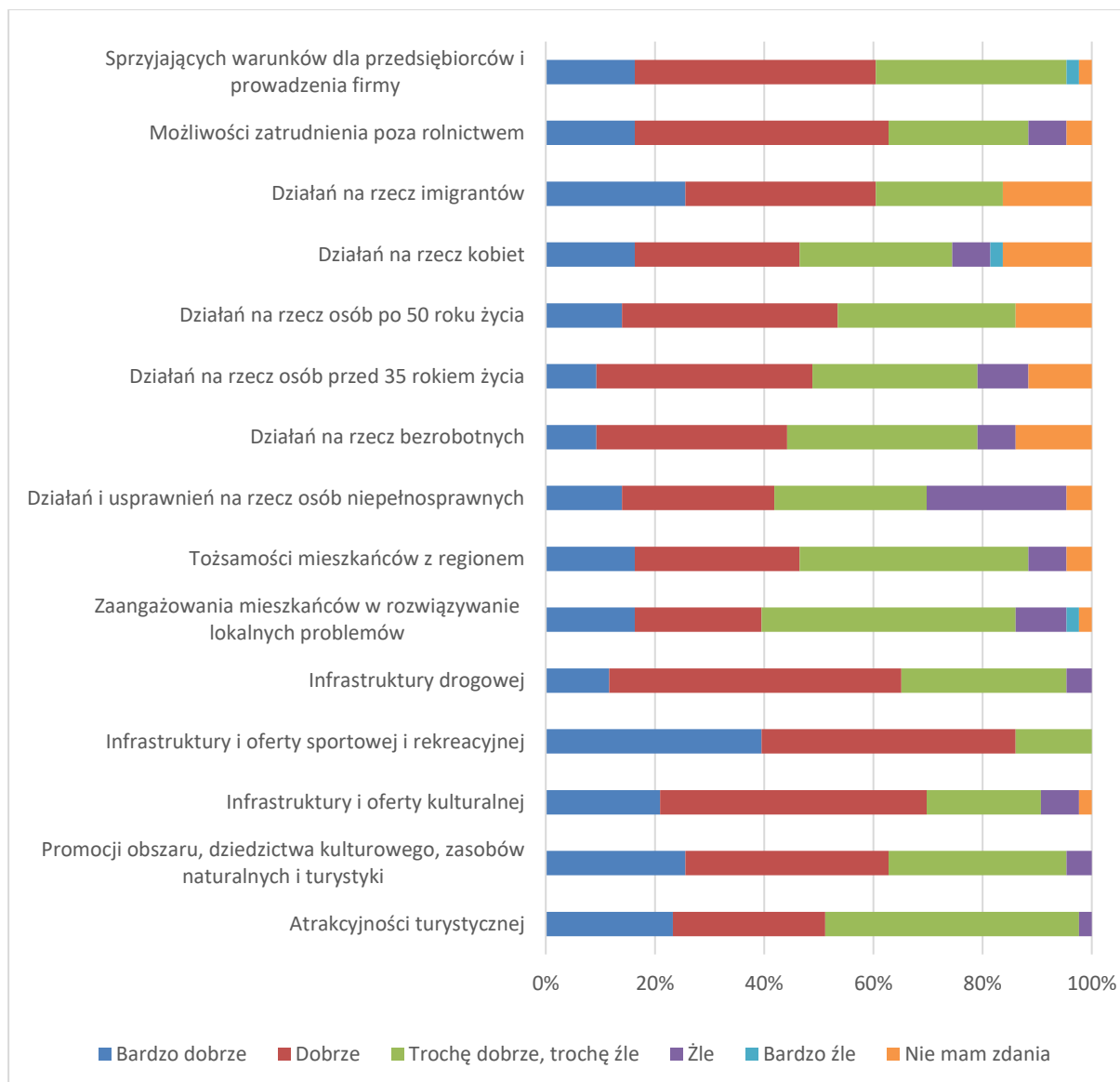

Źródło: opracowanie własne

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie

Wykres nr 6 Jak ocenia Pan/i obecnie swoją gminę w następujących obszarach(N=43) – beneficjenci/wnioskodawcy

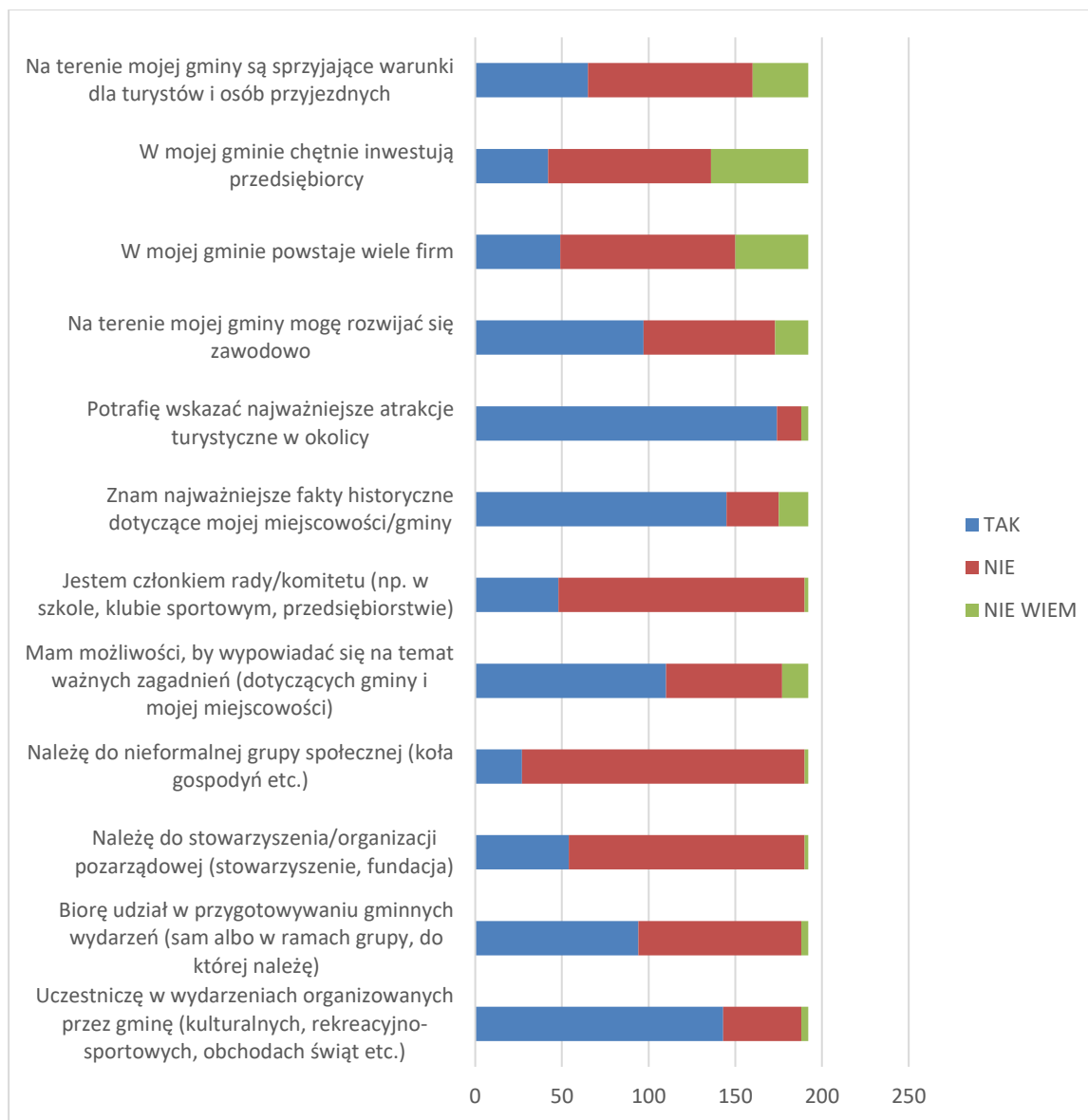
Źródło: opracowanie własne

Mieszkańcy w ankiecie odnieśli się do stwierdzeń dotyczących ostatniego roku, które możemy przeanalizować na podstawie wykresu nr 7. Wynika z niego, iż mieszkańcy są związani ze swoją małą ojczyzną i znają jej historię, potrafią wskazać najważniejsze atrakcje turystyczne regionu. Co ciekawe duża część osób bierze udział w wydarzeniach kulturalnych oraz sportowych organizowanych przez gminy.

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie

Wykres nr 7 Proszę się ustosunkować do poniższych stwierdzeń dotyczących ostatniego roku (N=192) – mieszkańcy

Źródło: opracowanie własne

Na pytanie czy jest Pan/i zadowolony/a z warunków życia w swojej gminie zdecydowanie tak odpowiedziało 16,5% mieszkańców, raczej tak aż 47,4%, trudno powiedzieć 21,9%, natomiast 14% nie jest zadowolonych z warunków życia.

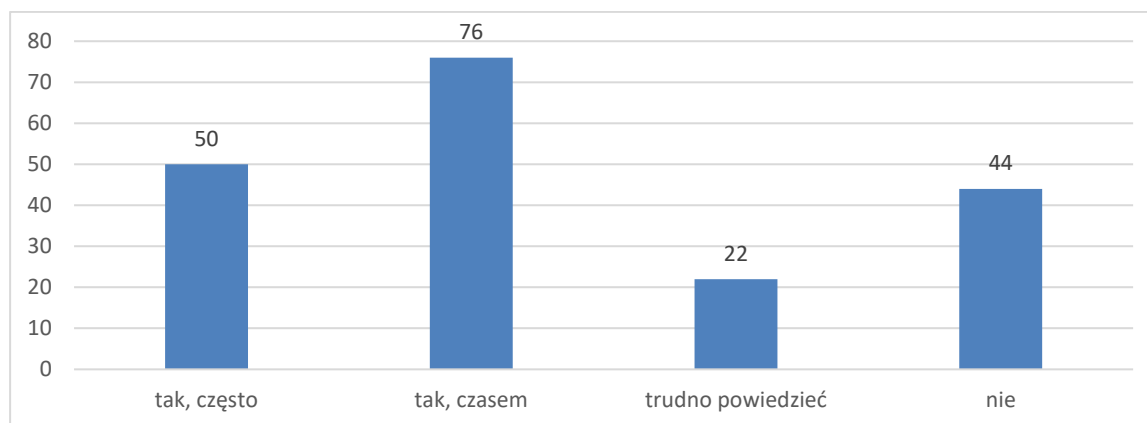
Na pytanie o to czy ankietowany zmieniłby miejsce zamieszkania zdecydowana większość tj. 80,2 % nie chce zmienić swojego miejsca zamieszkania, 19,8% osób które myślą

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie o zmianie miejsca zamieszkania jako główny powód podali brak perspektyw zawodowych oraz powody osobiste/ rodzinne.

Z przeprowadzonych ankiet wynika, iż większa liczba badanych osób korzystała z infrastruktury /obiektów finansowanych ze środków unijnych, przedstawia to wykres nr 8.

Wykres nr 8 Czy Pan/i osobiście korzystał/a z infrastruktury/obiektów finansowanych ze środków unijnych w ostatnim roku (N=192) - mieszkańcy

Źródło: opracowanie własne

Na pytanie czy projekty z infrastruktury cieszą się zainteresowaniem mieszkańców, aż 67,2 % badanych stwierdziło że tak, 8,8% że nie, natomiast ani tak, ani nie 24%.

Poproszono również o wskazanie czy mieszkańcy brali osobiście udział w szkoleniach, spotkaniach, festynach itp. finansowanych ze środków unijnych w ostatnim roku, co ciekawe 17,7% badanych nie wie czy brało udział w takich wydarzeniach. Jest to zaskakująca odpowiedź, gdyż beneficjenci środków unijnych są zobowiązani do informowania o otrzymanej pomocy. Aż 44,8% badanych brało w ostatnim roku udział w wydarzeniach finansowanych z funduszy UE, natomiast 37,5% nie brało udziału w takich wydarzeniach.

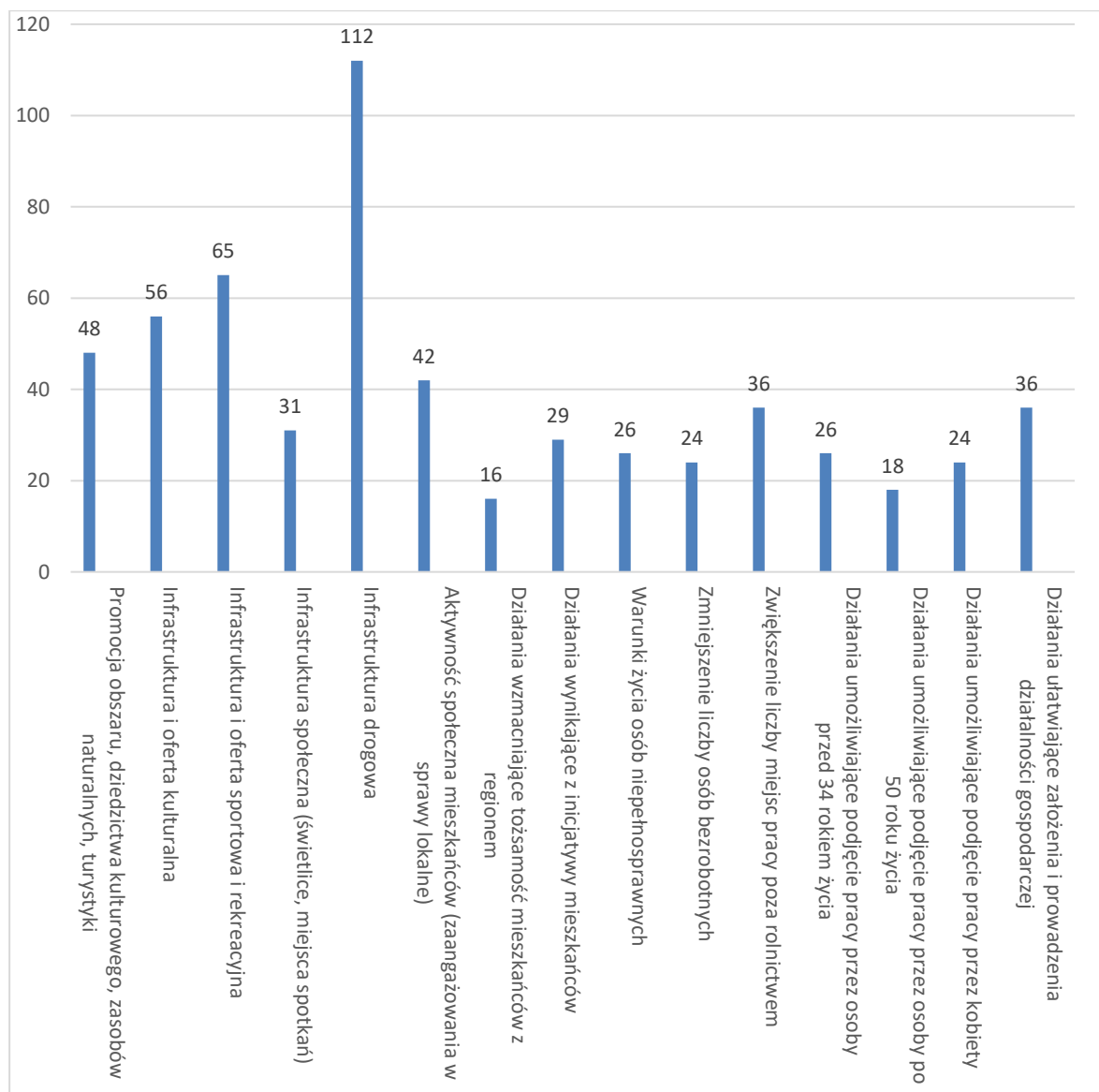
Kolejny wykres przedstawia na jakie obszary badani mając możliwość podzielenia środków unijnych przeznaczyliby je.

Interesujące jest to, iż środki zostałyby przeznaczone na obszary, które zostały dobrze ocenione czyli infrastrukturę, ofertę sportową i rekreacyjną, infrastrukturę i ofertę kulturalną oraz infrastrukturę drogową. Natomiast niższy odsetek badanych wsparłby działania wzmacniające tożsamość mieszkańców z regionem oraz działania umożliwiające podjęcia pracy przez osoby powyżej 50 roku życia.

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie

Wykres nr 9 Proszę sobie wyobrazić, że ma Pan/i możliwość decydowania o podziale dodatkowych środków finansowych w swojej gminie. Które z poniżej wymienionych obszarów dofinansował/a/by Pan/i w pierwszej kolejności (N=192) – mieszkańcy

Źródło: opracowanie własne

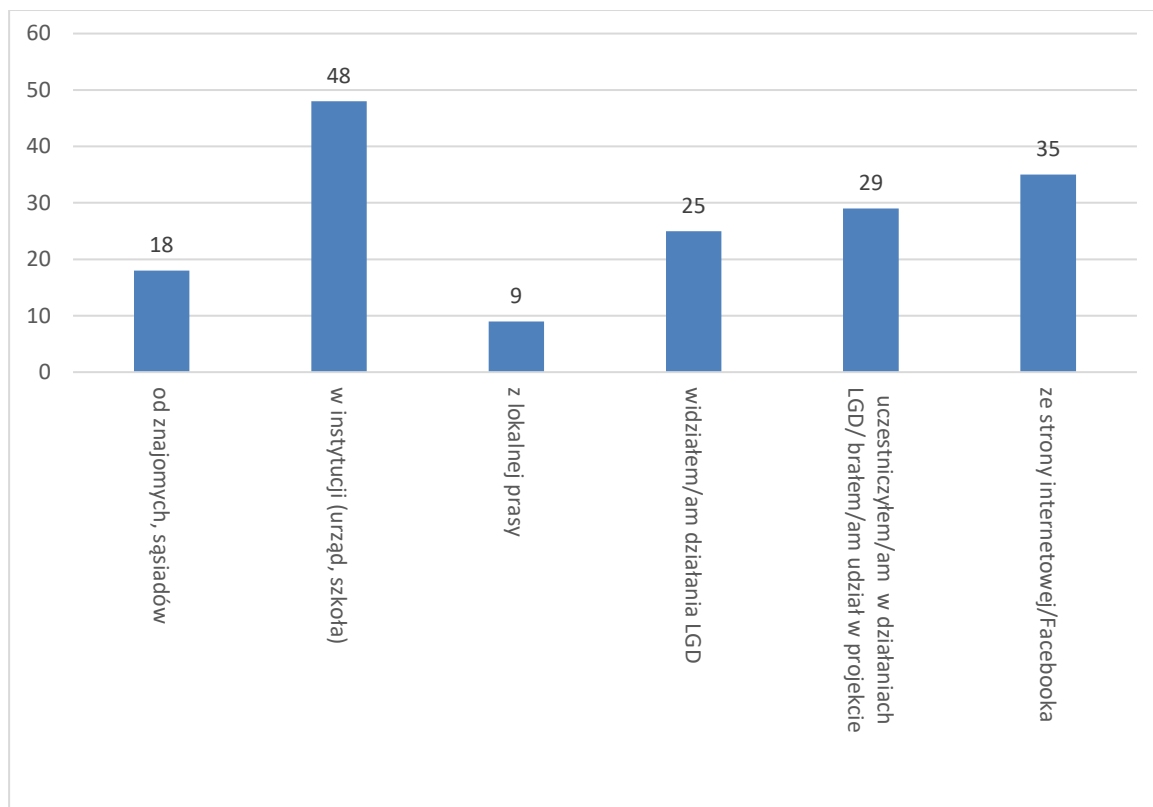
Uczestnicy badania zostali zapytani o to czy znają Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Szlakiem Granitu”, zdecydowana większość, bo aż 79,7% osób zna LGD, 20,3% nie słyszało o LGD.

Aż 20% badanych o istnieniu LGD dowiedziało się od instytucji publicznych, natomiast duży procent badanych tj. 18% o LGD dowiedziało się ze strony internetowej.

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie

**Wykres nr 10 W jaki sposób dowiedział/a się Pan/i o Lokalnej Grupie Działania (N=192)
- mieszkańcy**

Źródło: opracowanie własne

Wśród przebadanych mieszkańców, 67,2% to kobiety, 32,8% stanowili mężczyźni. Najwięcej osób uczestniczących w badaniu to osoby zatrudnione poza rolnictwem 72,9% oraz osoby prowadzące działalność gospodarczą 14,1%. Pozostali to osoby zatrudnione w rolnictwie 2,1%, osoby bezrobotne 3,1%, 4,7% to emeryci i renciści, 1% to uczący się/studujący i inni (2,1%). Wśród nich 2,6% to osoby posiadające orzeczenie o niepełnosprawności.

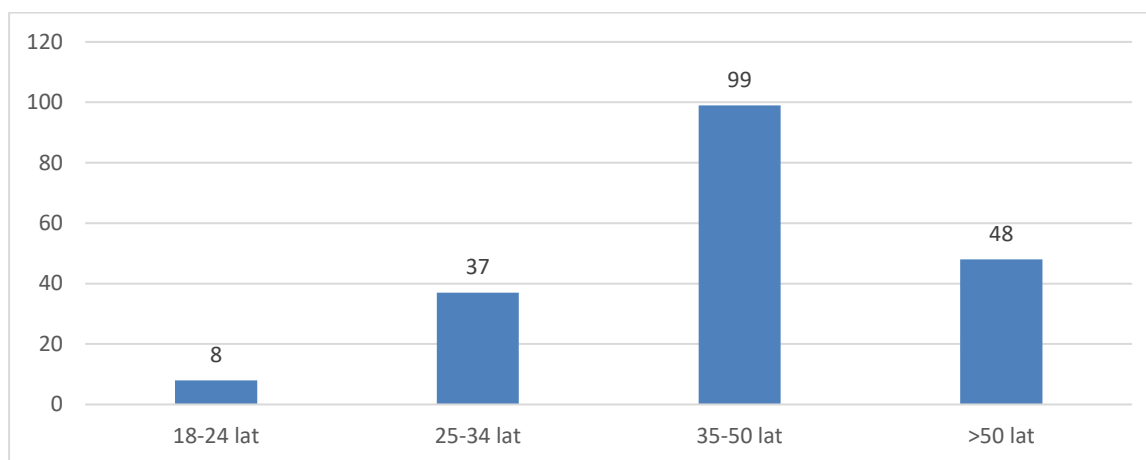
Osoby z wyższym wykształceniem stanowiły 48,4% badanych, 21,9% to osoby ze średnim wykształceniem, 14,1% osoby z licencjatem bądź inżynierem, 9,9% to osoby po szkole podstawowej i zawodowej oraz 5,7% po szkole policealnej. Wśród badanych były osoby prowadzące gospodarstwo rolne 9,4%.

Wykres nr 11 przedstawi przedziały wiekowe ankietowanych. Najbardziej zaangażowane osoby to osoby w przedziale od 35 do 50 roku życia 52%.

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie

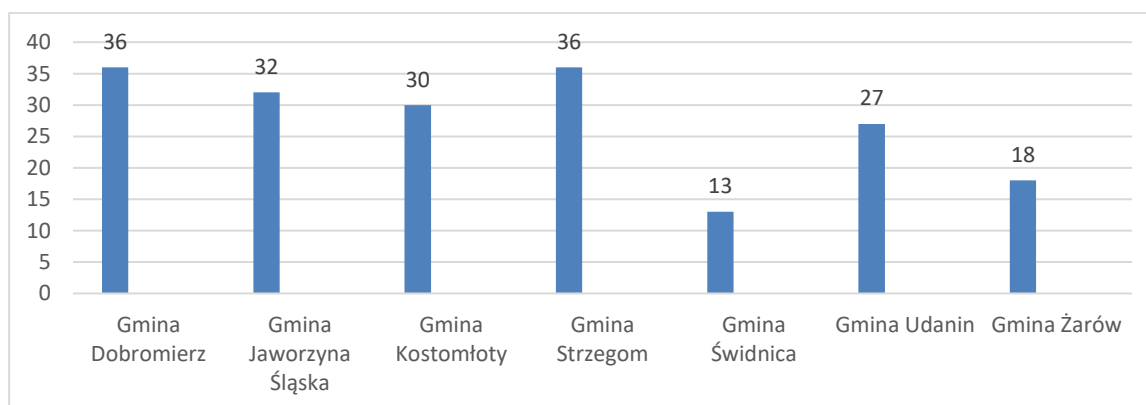
Wykres nr 11 Przedział wiekowy (N=192) - mieszkańcy

Źródło: opracowanie własne

Wykres nr 12 przedstawia ilość osób biorących udział w badaniu z poszczególnych gmin partnerstwa. Z których 41,7% osób zamieszkuje gminę powyżej 40 lat, 18,8% od 30 do 39 lat, 16,1% od 20 do 29 lat, 11,4% od 10 do 19 lat i 12% poniżej 10 lat.

Wykres nr 12 Miejsce zamieszkania (N=192) - mieszkańcy

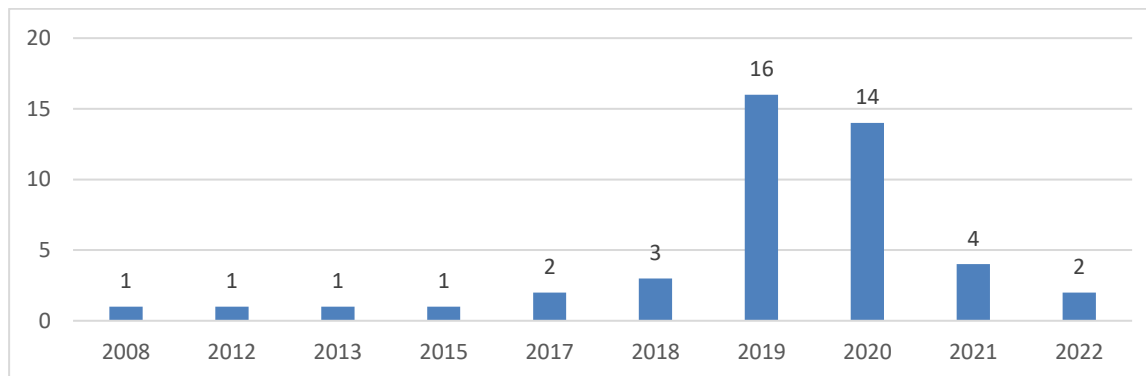
Źródło: opracowanie własne

Wśród beneficjentów/wnioskodawców największy udział w badaniu miały osoby składające wnioski w 2019 i 2020 roku. Poniżej wykres obrazujący w jakich latach beneficjenci/wnioskodawcy składali wnioski. Jeżeli chodzi o 2008 rok może to być błąd wynikający z nieuwagi osoby badanej, ponieważ w 2008 roku LGD "Szlakiem Granitu" nie prowadziło żadnego naboru, był to rok utworzenia i organizacji Stowarzyszenia. Bądź badany źle zrozumiał pytanie i wziął pod wagę inne LGD.

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie

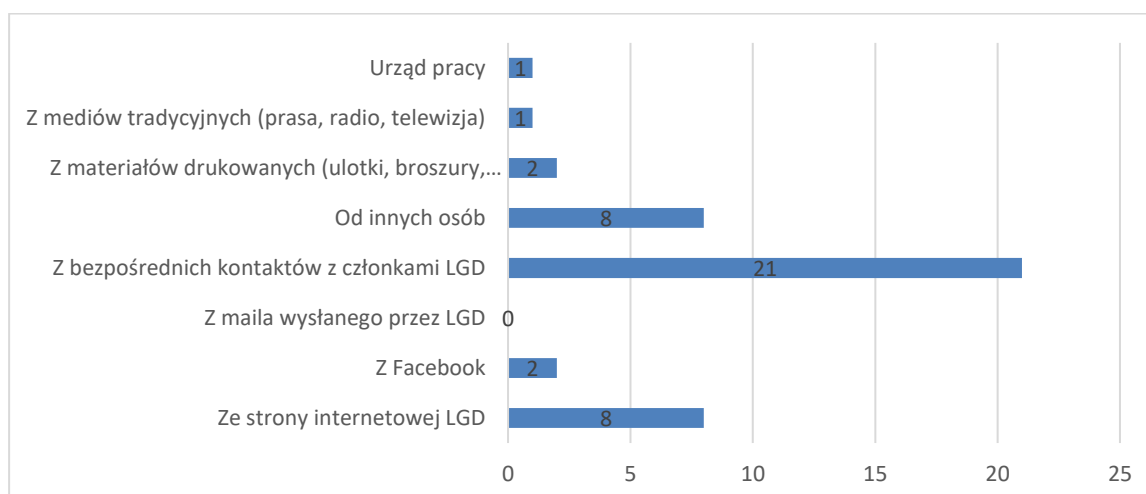
Wykres nr 13 W którym roku składał/a Pan/i wniosek aplikacyjny do LGD (N=43) – beneficjenci/wnioskodawcy

Źródło: opracowanie własne

Źródłem informacji o naborze wniosków jaki wskazali ankietowani to głównie bezpośredni kontakt z członkami 48,8%. Możemy wywnioskować, iż członkowie LGD wiedzą jaka jest misja oraz cele Stowarzyszenia, znają również zasady funkcjonowania LGD. Wpływ na taką sytuację może mieć fakt, iż po 2019 roku, LGD wyklucz biernych członków Stowarzyszenia zgodnie ze statutem. Członków jest mniej niż w 2018 roku ale za to są aktywni w działaniach LGD.

Wykres nr 14 Skąd dowiedział/a się Pan/i o naborze wniosków w LGD (N=43) – beneficjenci/wnioskodawcy

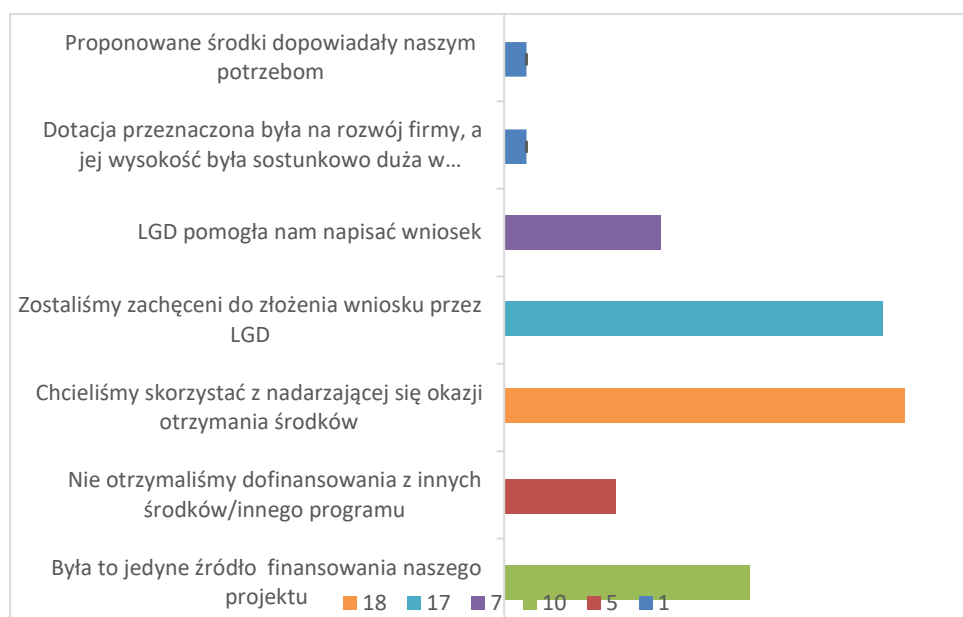
Źródło: opracowanie własne

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie

Beneficjenci/wnioskodawcy zostali również zapytani o to dlaczego zdecydowali się złożyć wniosek do LGD, było to pytanie wielokrotnego wyboru. Najczęściej wymieniane to chęć skorzystać z nadarzającej się okazji otrzymania środków, zostali zachęceni do złożenia wniosku przez LGD oraz, iż było to jedyne źródło finansowania ich projektu.

Wykres nr 15 Dlaczego zdecydował/a się Pan/i na złożenie wniosku o przyznanie pomocy finansowej do LGD (N=43) – beneficjenci/wnioskodawcy

Źródło: opracowanie własne

Respondenci zapytani czy modyfikowali swoje pierwotne zamierzenia/plany tak, aby dopasować je do wymagań związanych z możliwością otrzymania środków z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich przecząco odpowiedziało 83,7%, natomiast twierdząco 16,3%. Zmiany głównie polegały na zmianie budżetu, wprowadzenie innowacji w projekcie oraz działań związanych z ochroną środowiska, zatrudnianiu pracownika, zmiana zakresu inwestycji. Część zmian jak wynika z powyższego była spowodowana otrzymaniem dodatkowych punktów w naborze, ponieważ projekty wprowadzające innowacyjność oraz działania związane z ochroną środowiska i większą liczbą stworzonych etatów były premiowane.

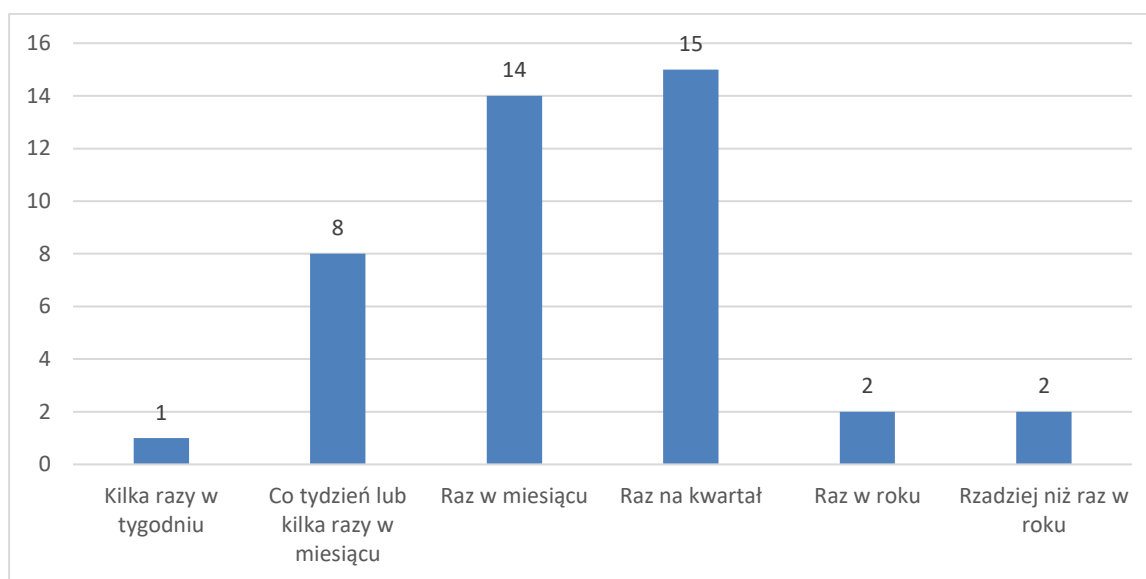
Część beneficjentów korzystała na etapie składania wniosków ze wsparcia LGD. Wśród badanych było to 76,7%, 23,3 % nie korzystało z doradztwa. Ogólnie ocena wsparcia udzielonego przez LGD była dobra jedynie 1 osobo oceniła wsparcie źle.

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie

Co może cieszyć beneficjenci twierdzą, iż mają kontakt z LGD poprzez takie kanały jak uczestnictwo w spotkaniach organizowanych przez LGD, kontakt telefoniczny, strona internetowa, kontakt z członkami LGD, 7% badanych nie ma żadnego kontaktu z LGD. Częstotliwość komunikowania się z LGD przedstawia wykres nr 16.

Wykres nr 16 Jak często komunikuje się Pan/i z LGD (N=42) – beneficjenci/wnioskodawcy

Źródło: opracowanie własne

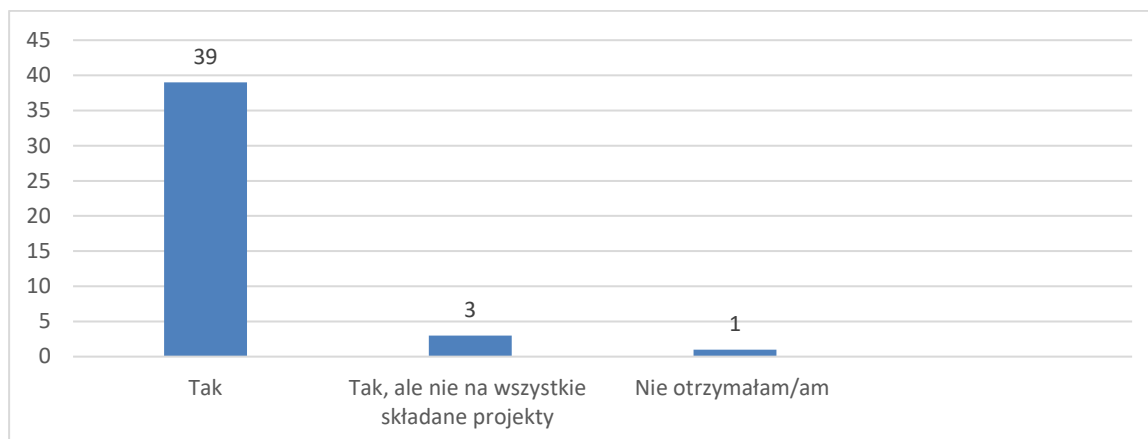
Większość ankietowanych beneficjentów/wnioskodawców zna cele Lokalnej Strategii Rozwoju 81,4%, 18,6% nie zna celów zapisanych w LSR. Zostali oni również zapytani czy brali udział w tworzeniu LSR-u. Większość, bo aż 67,4% nie brało udziału w tworzeniu LSR, natomiast 32,6 % brało udział.

Na wykresie poniżej przedstawiono ile osób z badanych otrzymało dofinansowanie, większość badanych biorących udział w ankiecie to beneficjenci LGD 90,7%. 7% badanych wskazało, że otrzymało dofinansowanie, ale nie na wszystkie składane projekty, natomiast 2,3% nie otrzymało dofinansowania. Pozytywne jest to, iż beneficjenci/wnioskodawcy nie zniechęcali się jeżeli ich wnioski nie zostały wybrane do dofinansowania tylko próbowali ponownie. Badani wskazali, że najwięcej wniosków odpadło na etapie oceny formalnej. Z danych jakie otrzymano z biura najwięcej wniosków odpadło z powodu limitu środków, wynika z tego, iż nie wszyscy wnioskodawcy brali udział w badaniu ankietowym. Należy tu podkreślić,

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie
iż na otwarte pytanie z jakiego powodu wniosek został odrzucony wskazano właśnie niewystarczającą ilość środków.

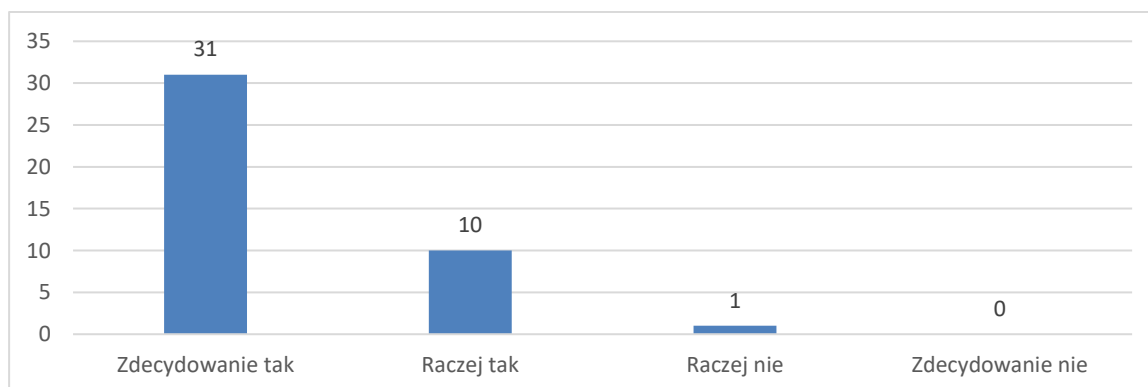
Wykres nr 17 Czy otrzymał/a Pan/i dofinansowanie dla swojego projektu (N=43) – beneficjenci/wnioskodawcy

Źródło: opracowanie własne

Jeżeli chodzi o badanych, którzy otrzymali dofinansowanie zostali oni zapytani czy współpraca z LGD miała wpływ na skuteczne aplikowanie w ramach PROW 97,6 % badanych odpowiedziało, że tak, natomiast 2,4% że raczej nie miało to wpływu na wybór.

Wykres nr 18 Proszę powiedzieć czy współpraca z LGD miała wpływ na skuteczne aplikowanie w ramach PROW (N=42) – beneficjenci/wnioskodawcy

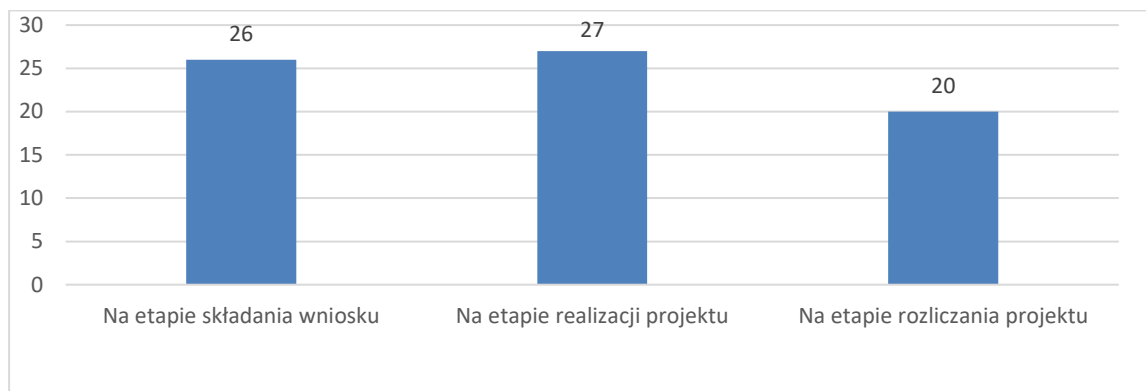
Źródło: opracowanie własne

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie

85,4 % ankietowanych korzystało ze wsparcia LGD przy realizacji i rozliczaniu projektu, 14,6% nie korzystało. Wykres nr 19 przedstawia na jakim etapie poszczególni beneficjenci korzystali ze wsparcia LGD. Najwięcej osób korzystało ze wsparcia na etapie składania wniosku oraz realizacji projektu.

Wykres nr 19 Na jakim etapie (pytanie wielokrotnego wyboru)

Źródło: opracowanie własne

Beneficjenci zostali zapytani jak oceniają wsparcie udzielone przez LGD na etapie realizacji bądź rozliczania projektu, zdecydowanie dobrze 80,6%, dobrze 19,4%. Nie było negatywnych ocen.

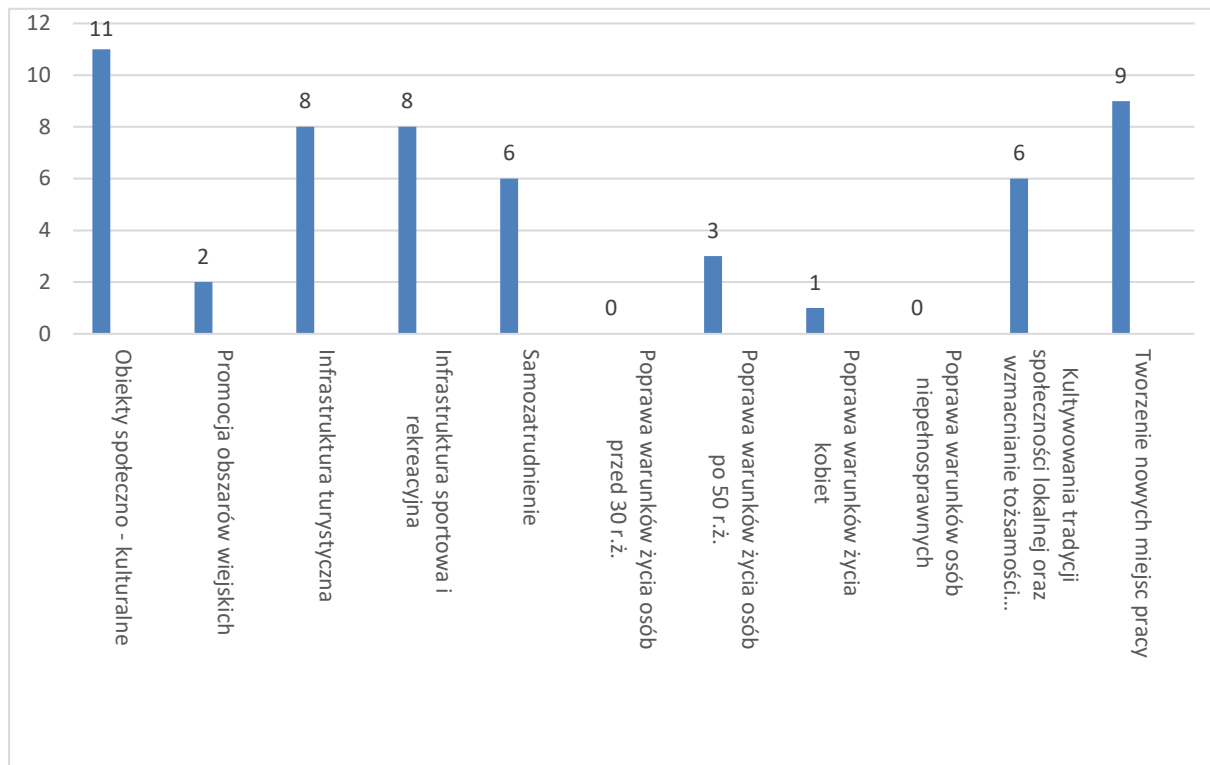
Respondenci zostali również poproszeni o wymienienie jakie projekty realizowali, obrazuje nam to wykres nr 20. Najwięcej wskazało obiekty społeczno-kulturalne oraz tworzenie nowych miejsc pracy.

Głównymi odbiorcami realizowanych projektów jak wynika z wykresu nr 21 są na pierwszym miejscu wskazani mieszkańcy obszaru. Może to wynikać z tego, iż LGD ogłaszało nabory na granty, gdzie głównym celem była aktywizacja osób z różnych grup.

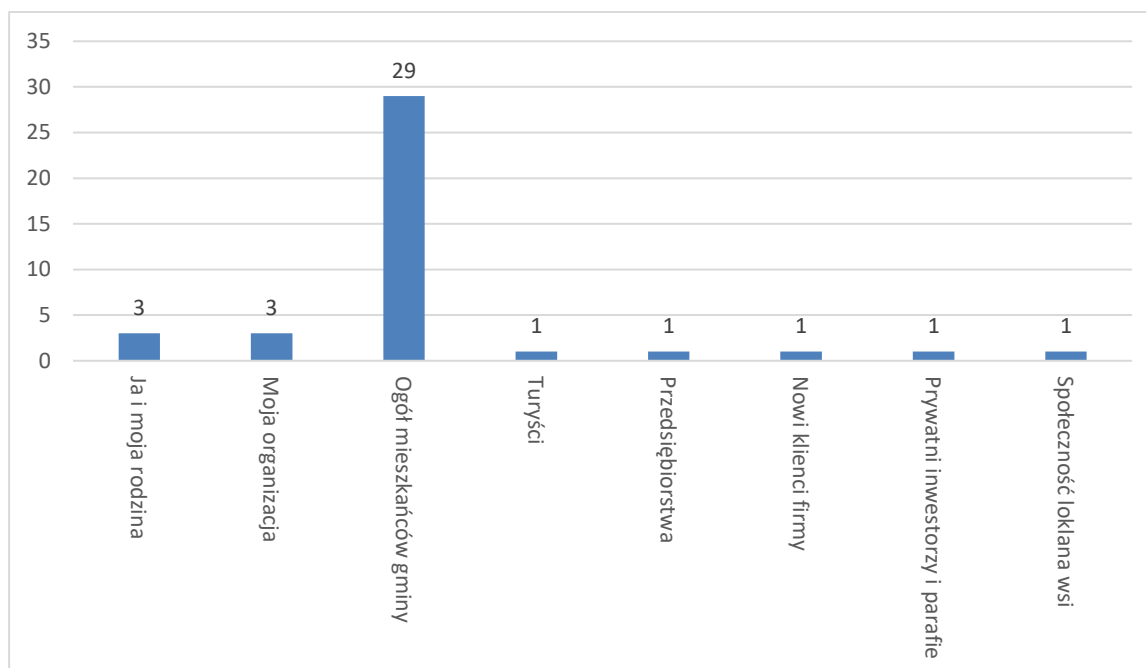
Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie

Wykres nr 20 Z jakiego zakresu Pana/i organizacja realizowała projekty w ramach PROW 2014-2020 (wielokrotny wybór)

Źródło: opracowanie własne

Wykres nr 21 Jakie grupy są głównymi odbiorcami efektów Pani/a projektu/projektów

Źródło: opracowanie własne

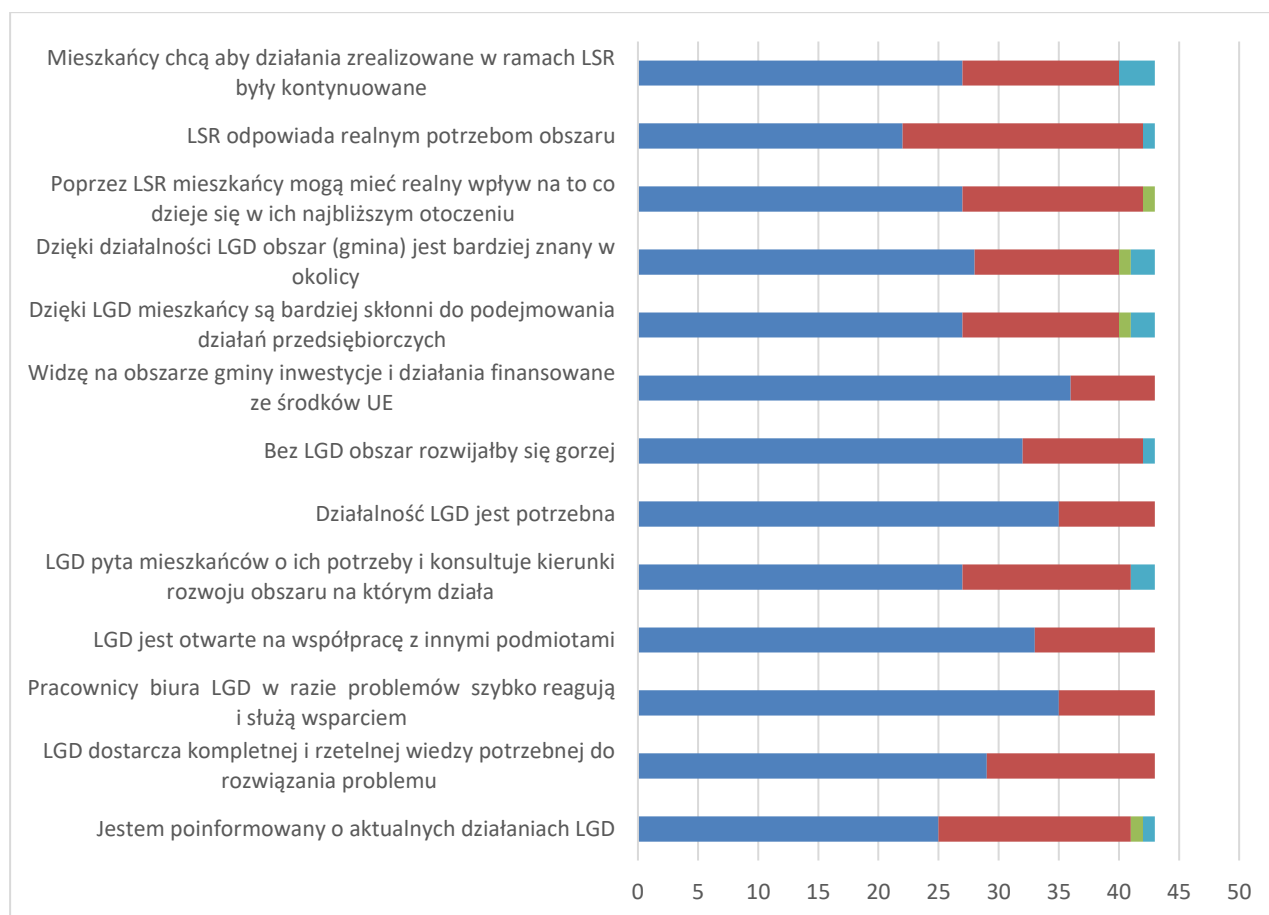
Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie

Większość badanych nie wskazała na etapie realizacji lub rozliczenia projektu problemów wpływających negatywnie na jego przebieg bądź rezultaty, natomiast 33,3% podkreśliło, iż miało problemy na etapie realizacji. Na główną z przyczyn powstania problemów wskazywali pandemię COVID-19, problemy bezpośrednio związane z przedmiotem działalności, problemy finansowe oraz problemy z terminową realizacją harmonogramu.

Badani ocenili również działania LGD - żaden z ankietowanych nie zauważył negatywnych efekt działalności Stowarzyszenia.

Na wykresie nr 22 respondenci odnieśli się do niektórych kwestii oceniając LGD. Z wykres wynika, że ogólna ocena działalności Stowarzyszenia jak i biura jest bardzo dobra.

Wykres nr 22 W jakim stopniu zgadza się Pan/i z następującymi stwierdzeniami? Proszę ocenić następujące kwestie (N=43) – beneficjenci/wnioskodawcy

Źródło: opracowanie własne

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie

Ankietowani mieli możliwość wypowiedzenia się na temat przyszłej perspektywy, jakie działania chcieliby finansować ze środków UE. Odpowiedzi jakie padały to głównie: rozwój działalności gospodarczej w tym w sektorze turystycznym, energetyka odnawialne, tworzenie nowych miejsc pracy, ochrona zabytków, termomodernizacja, zakup maszyn, trasy/ścieżki rowerowe, adaptacja terenów zielonych na miejsca kultury i rekreacji dla mieszkańców obszaru, działania aktywizacyjne, rozwój infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej, sportowej, promocja obszarów wiejskich, wsparcie organizacji pozarządowych.

6. Odpowiedz na wszystkie wskazane pytania badawcze

1. Ocena wpływu na główny cel LSR

a. Jaki jest stopień osiągnięcia celu głównego i przypisanych do niego wskaźników LSR? Stopień osiągnięcia celów głównych oraz wskaźników jest bardzo zadowalający. Wybrane oraz realizowane projekty w znacznym stopniu przyczyniają się do osiągnięcia zaplanowanych celów.

2. Ocena wpływu na kapitał społeczny

a. Jaki jest wpływ LSR na kapitał społeczny, w tym w szczególności na aktywność społeczną, zaangażowanie w sprawy lokalne?

Realizacja projektów wynikających z LSR wpływa pozytywnie na wzmocnienie kapitału społecznego, aktywizuje mieszkańców i angażuje w sprawy lokalne poprzez realizację dotychczasowych projektów (szczególnie projektów grantowych). Wiele przedsięwzięć korzystnie wpływa na promowanie aktywności ruchowej wśród społeczności lokalnej, przyczynia się do rozwoju społeczno-ekonomicznego. Realizowane w ramach LSR inwestycje przyczyniają się do niwelowania różnic pomiędzy wsią a miastem w zakresie chociażby dostępności infrastruktury.

Opracowanie strategii w odpowiedzi na istniejące potrzeby umożliwiło realizację wielu projektów, które pozytywnie wpływają na wzrost aktywności społeczności lokalnej. Są to zarówno projekty inwestycyjne jak i „miękkie” np. warsztaty, szkolenia, których realizacja stworzyła warunki do aktywnego uczestnictwa społeczności lokalnej. Powstała infrastruktura czy projekty miękkie realizowane na rzecz mieszkańców przyczyniają się do zaspokojenia różnych potrzeb społecznych (np. kulturalnych, sportowych, rekreacji i rozrywki czy rozwoju), wpływają na poprawę integracji społecznej i wzrost tożsamości lokalnej mieszkańców, a także na wzrost atrakcyjności miejscowości i poprawę jakości życia jej mieszkańców.

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie

LGD „Szlakiem Granitu” angażuje się w rozwój kapitału społecznego na obszarze LSR., projekty odpowiadają na problem niskiej aktywności społeczno-zawodowej. Dzięki realizacji projektów LSR spora ilość organizacji pozarządowych otrzymała wsparcie.

b. W jaki sposób należałoby wspierać rozwój kapitału społecznego w przyszłości?

Zasadnym wydaje się kontynuowanie realizacji projektów budujących centra integracji i aktywności społeczności lokalnych takie jak: place zabaw, świetlice wiejskie, siłownie zewnętrzne.

Wspieranie kapitału społecznego w przyszłości może odbywać się poprzez:

- umożliwienie aktywnego udziału w planowaniu strategii,
- zapewnienie odpowiednich środków na realizację działań wynikających z oszacowanych potrzeb,
- zapewnienie pakietu atrakcyjnych szkoleń, z wykorzystaniem potencjału dobrych praktyk,
- wykreowanie/wsparcie lokalnych liderów, NGO.

LGD powinno realizować projekty aktywnej integracji o charakterze społecznym oraz zatrudnieniowym, a także poprzez warsztaty rozwijające kompetencje społeczno-zawodowe, doradztwa zawodowego czy kursów zawodowych.

Poprzez realizację projektów angażujących i integrujących mieszkańców obszaru, w tym szkolenia lokalnych liderów.

3. Przedsiębiorczość

a. W jakim stopniu realizacja LSR przyczyniła się do rozwoju przedsiębiorczości?

Środki przeznaczone na realizację strategii w zakresie rozwoju przedsiębiorczości pozwoliły po raz pierwszy na większą skalę na realizację projektów związanych z powstaniem nowego przedsiębiorstwa oraz rozwojem już istniejących firm. Dzięki czemu na obszarze objętym strategią zaczęły funkcjonować przedsiębiorstwa, które wprowadziły na rynek nowe produkty czy usługi, co często wiązało się z wprowadzeniem innowacji procesowej lub produktowej. Zapewniona wysokość dofinansowania była atrakcyjna dla wnioskodawców (w szczególności, tych którzy zdecydowali się na rozpoczęcie działalności).

W wyniku realizacji LSR powstało do tej pory 20 firm oraz utworzono kilkadziesiąt nowych miejsc pracy na obszarze działania LGD. Również na obszarze LGD powstały 2 inkubatory przetwórstwa lokalnego, były to jedne z pierwszych na Dolnym Śląsku.

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie

- b. Czy i w jaki sposób wspieranie przedsiębiorczości w ramach kolejnych edycji LSR jest wskazane?

W ramach kolejnych edycji LSR wspieranie przedsiębiorczości jest wskazane i odpowiada na potrzeby lokalnej społeczności. Zasadnym wydaje się dofinansowanie dla mikro i małych przedsiębiorców prowadzących, lub chcących prowadzić działalność na obszarze objętym LSR.

Dodatkowo rozwój przedsiębiorczości na obszarze LGD ma wpływ na postrzeganie obszaru LGD jako dobrego miejsca do życia, z dostępem do różnego rodzaju usług oferowanych przez powstałe przedsiębiorstwa oraz zapewniającym potencjalne miejsca na rynku pracy.

Priorytetowe powinno być udzielanie fachowego wsparcia, różnego rodzaju szkolenia, usługi doradcze, prawne itp. Dostęp do infrastruktury np. sale konferencyjne na spotkania z klientami, pomoc w promowaniu firmy, udział we wspólnych projektach.

Pomoc osobom przed 25 r.ż. dopiero wchodzących na rynek pracy. LGD powinna organizować konkursy na utworzenie nowych firm i tworzenie nowych miejsc pracy.

4. Turystyka i dziedzictwo kulturowe

- a. W jakim stopniu LSR przyczyniła się do budowania lokalnego potencjału w zakresie turystyki i dziedzictwa kulturowego?

Działania prowadzone w ramach LSR pozwoliły na szerszą promocję oferty rekreacyjnej, a tym samym zwiększenie potencjału turystycznego.

LSR w dużym stopniu przyczyniła się do budowania lokalnego potencjału w zakresie turystyki i dziedzictwa kulturowego choćby przez realizację projektu grantowego „Poznajemy i zachowujemy nasze dziedzictwo”. Pozwala to na kultywowanie lokalnej tradycji, obrzędów oraz dziedzictwa.

Dofinansowanie projektów z zakresu rozwoju oferty turystycznej i zachowania dziedzictwa kulturowego obszaru LGD pozwoliło na powstanie na bazie istniejących lokalnych zasobów odpowiednio zagospodarowanej przestrzeni publicznej oraz zachowanie, odtworzenie lub utrwalenie zasobów dziedzictwa kulturowego z korzyścią zarówno dla mieszkańców, jak i turystów odwiedzających miejscowości, w których realizowany był projekt.

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie

W wyniku realizacji LSR stworzono nowe miejsca turystyczne, a także wyremontowano zabytki, przyczyniając się przy tym do rozwoju silnego regionu turystycznego, tworząc markę obszaru oraz produktów.

b. W jakich kierunkach należy wspierać rozwój lokalnego potencjału turystycznego?

Rozwój lokalnego potencjału turystycznego należy wspierać poprzez poprawę infrastruktury związanej z rozwojem turystyki oraz działania związane z zachowaniem kultury i tradycji na obszarze działania LGD „Szlakiem Granitu”.

Należy kontynuować wspieranie rozwoju lokalnego potencjału turystycznego min. poprzez projekty infrastrukturalne, które będą wspierały zaplecze techniczne lokalnej turystyki.

Personalizacja oferty skierowanej do konkretnej grupy odbiorców zapewniająca produkt turystyczny np. całoroczny/ wakacyjny itp. promowany przez LGD, przy udziale poszczególnych gmin.

Rozwój lokalnego potencjału turystycznego należy wspierać poprzez organizowanie konkursów wpływających na rozwój, promocję i atrakcyjność gmin obszaru działania LGD, w zakresie tworzenia bądź rewitalizacji miejsc turystyczno – rekreacyjnych oraz stworzenia produktów turystycznych.

5. Grupy defaworyzowane

a. Czy w LSR właściwie zdefiniowano grupy defaworyzowane oraz czy realizowane w ramach LSR działania odpowiadały na potrzeby tych grup?

W LSR wskazano 6 grup defaworyzowanych: długotrwale bezrobotni, osoby o niskich kwalifikacjach zawodowych, kobiety, niepełnosprawni, osoby poniżej 30 lat, osoby 50+.

Realizowane w ramach LSR przedsięwzięcia odpowiadały na potrzeby tych grup poprzez stworzenie przestrzeni do edukacji i wymiany doświadczeń wiedzy i promocji.

Realizowane działania w ramach LSR przyczyniały się do ich aktywizacji zarówno w sferze zawodowej, jak i turystycznej, czy społecznej.

W ramach lokalnych kryteriów wyboru operacji zaplanowany system umożliwiał tworzenie miejsc pracy przez przedstawicieli tych grup lub przez innych przedsiębiorców na rzecz tych grup. Własne firmy w ramach LSR założyło 15 osób z grupy defaworyzowanej (głównie kobiety, osoby o niskich kwalifikacjach zawodowych oraz osoby 50+) na 20 nowych firm. Ponadto w zakresie rozwijania przedsiębiorczości na obszarze LGD przewidziano

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie również wspieranie działań ułatwiających przedstawicielom tych grup podjęcie zatrudnienia, którzy dostawali dodatkowe punkty za zatrudnianie tych osób z grup defaworyzowanych. W momencie tworzenia Strategii na kolejne lata programowania unijnego należy ponownie zastanowić się nad wyborem grup defaworyzowanych.

b. Jaki był wpływ LSR na poziom ubóstwa i wykluczenia społecznego?

LSR miała pozytywny wpływ na zmniejszenie wykluczenia społecznego poprzez przebudowę oraz budowę centrów rekreacji i integracji społeczności wiejskiej.

Dzięki realizacji projektów wynikających z LSR poziom wykluczenia społecznego nieco zmalał w regionie.

Część zrealizowanych projektów dotyczyło bezpośrednio grup defaworyzowanych lub skierowane były do takiej grupy - pośrednio takie projekty mogą mieć wpływ na ograniczenie ubóstwa czy wykluczenia społecznego poszczególnych osób (np. poprzez zapewnienie zatrudnienia osób).

c. Jakie działania należy podejmować w skali lokalnej na rzecz ograniczania ubóstwa i wykluczenia społecznego?

Na rzecz ograniczania ubóstwa i wykluczenia społecznego w skali lokalnej należy kontynuować rozpoczęte przedsięwzięcia na terenie LGD „Szlakiem Granitu”.

Należy kontynuować działania z lat poprzednich aktywnie włączając grupy defaworyzowane w działania podnoszące ich kwalifikacje, czy umiejętności społeczne. Właściwym działaniem wydają się być warsztaty, zwiększenie dostępu do komunikacji, tworzenie nowych miejsc pracy.

Realizacja projektów na rzecz seniorów, osób z niepełnosprawnościami, nieaktywnych zawodowo. Aby skutecznie zapobiegać ubóstwu i wykluczeniu, należy wzmacniać kapitał ludzki, realizować operacje przyczyniające się do integracji społecznej tak, aby ułatwić osobom wykluczonym wejście w rynek pracy. Na każdym etapie przygotowania i realizacji projektu dla osób wykluczonych społecznie powinno się przestrzegać zasady równości szans w korzystaniu z zasobów i możliwości podejmowania wszelkich wyborów.

6. *Innowacyjność*

a. W jakim stopniu projekty realizowane w ramach LSR były innowacyjne?

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie

Brak dokładnej definicji innowacyjności - projekty były oceniane na podstawie przyjętych w karcie oceny kryteriów.

Wśród projektów znalazły się nowe pomysły produktów czy usług, które wiążą się z rozwojem obszaru działania LGD.

b. Jak można wyróżnić typy innowacji powstałych w ramach LSR?

W powstałych w ramach LSR przedsięwzięciach można scharakteryzować typ innowacji opartej na nowym sposobie wykorzystywania istniejących lokalnych zasobów przyrodniczych, historycznych, kulturowych. W ramach LSR można wyróżnić zarówno innowacje produktowe, jak i procesowe. Wytworzone w ramach projektów inkubatory przetwórstwa lokalnego nie miały do tej pory miejsca na obszarze LGD i są innowacją w skali obszaru. Innowacje produktowe - wprowadzenie dotychczas nie istniejących produktów, usług na obszar LGD lub danej gminy.

7. Projekty współpracy

a. Jaka była skuteczność i efekty działania wdrażania projektów współpracy?

Aktualnie LGD zrealizowało bądź realizuje 4 projekty współpracy między Lokalnymi Grupami Działania, w tym 1 międzynarodowy. Projekty współpracy zostały zrealizowane i wdrożone z powodzeniem. Dodatkowo zwrócić należy uwagę, iż pierwotnie w założeniach LSR były 3 projekty współpracy w wyniku możliwości zwiększenia kwoty na projekty współpracy LGD podjęło decyzję o kolejnym projekcie.

b. Jaką formę i zakres powinny przyjmować projekty współpracy w przyszłości?

Projekty współpracy w przyszłości powinny bazować na aktywnej wymianie doświadczeń pomiędzy innymi LGD. Istotne jest również tworzenie nowych miejsc aktywności społecznej, powinny być to projekty partnerskie gminy + LGD + pozostałe podmioty (np. NGO), a ich zakres powinien być odpowiedzią na potrzeby określone w ramach opracowywania strategii.

8. Ocena funkcjonowania LGD

a. Czy sposób działania partnerów w ramach LGD pozwalał na efektywną i skuteczną realizację LSR?

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie

Działania partnerów w ramach LGD pozwalały na efektywną i skuteczną realizację Lokalnej Strategii Rozwoju. Współpraca przebiegała z dużym zaangażowaniem partnerów.

- b. Jaka jest skuteczność i efektywność działań biura LGD (animacyjnych, informacyjno-promocyjnych, doradczych)?

Skuteczność i efektywność działań biura LGD jest na bardzo wysokim poziomie. Należy podkreślić, że biuro LGD jest zarządzane profesjonalnie, a zatrudniona kadra posiada odpowiednie kompetencje zawodowe, interpersonalne i osobiste, co ma istotny nie tylko na osiągnięte wyniki, ale i pozytywny wizerunek organizacji.

Kadra biura LGD w sprawach doradczych cechuje się profesjonalizmem, potrafi szybko i precyzyjnie ocenić problem beneficjenta, działając przy tym sprawnie i skutecznie.

Biuro LGD skutecznie podejmuje działania informacyjno-promocyjne, jak i doradcze. Strona internetowa biura jest czytelna i dostosowana do osób z niepełnosprawnościami. Prowadzony jest również fanpage na Facebooku, który przedstawia aktualne informacje nie tylko o prowadzonych naborach ale i o gminach wchodzących w skład LGD.

Informacja na temat działań prowadzonych przez LGD jest dystrybuowana różnymi drogami - Internet, prasa, radio, kontakt bezpośredni, szkolenia, doradztwo, stąd dociera do szerokiego grona odbiorców. Ogłaszane nabory cieszyły się dużym zainteresowaniem.

- c. Jakie zmiany należy wprowadzić w działaniach LGD by skuteczniej realizowała LSR?

Przedmiotowe działania LGD powinny być kontynuowane i sukcesywnie weryfikowane pod kątem ewentualnego wprowadzania nowatorskich rozwiązań.

Aby skuteczniej realizować LSR można wprowadzić w działaniach LGD lepszą promocję w formie kampanii wizerunkowej zwiększającej rozpoznawalność Lokalnej Grupy Działania „Szlakiem granitu”.

Aktywizacja potencjalnych interesariuszy w realizację LSR poprzez intensyfikację działań informacyjnych, organizowanie spotkań stacjonarnych i w formule online.

9. Ocena procesu wdrażania

- a. Czy realizacja finansowa i rzeczowa LSR odbywała się zgodnie z planem?

Realizacja finansowa i rzeczowa LSR jest zadowalająca. Realizacja planu naborów również przebiegała zgodnie z planem. Nabory przeprowadzane były sprawnie, pomimo 2-

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie

letniej pandemii COVID-19. Należy zauważyć, że podczas pandemii przeprowadzono 12 naborów (2 nabory na operację własną, 3 nabory grantowe, 4 nabory na podejmowanie i rozwijanie działalności gospodarczej, 1 nabór na inkubatory przetwórstwa lokalnego oraz 2 nabory dla JST i NGO), które zostały sprawnie ocenione przez Radę LGD jak i UMWD.

Przeprowadzono nabory na wszystkie działania, oprócz Smart Villeges, na maksymalne kwoty dostępne w budżecie LSR. Takie działanie umożliwiły przyspieszenie wydatkowania środków oraz realizacją planu rzeczowego, co przełożyło się na znaczący wzrost poziomu realizowanych wskaźników wskazanych w LSR. Dla powodzenia tych działań ważne jest jednak zawieranie umów o przyznanie pomocy po stronie UMWD, które przebiegło bardziej sprawnie niż w latach ubiegłych.

LGD kiedy widzi jakieś zagrożenie stara się zmieniać strategię tak, aby wykorzystać maksymalnie przyznane środki.

Sukcesem było uruchomienie 2 inkubatorów przetwórstwa lokalnego, na które w latach 2016-2019 pomimo naborów nie było zainteresowania.

- b. Czy procedury naboru, wyboru i realizacji projektów były wystarczająco przejrzyste i przyjazne dla beneficjentów?

Procedury naboru, wyboru i realizacji projektów były przejrzyste i przyjazne. Procedury były dostępne na każdym etapie realizacji wniosku, prowadzone były szkolenia w zakresie przygotowania dokumentów niezbędnych na każdym etapie realizacji projektu. Łatwiejsze były procedury związane z grantami. Na każdym etapie realizacji projektu możliwe było uzyskanie wsparcia od pracowników biura LGD. Beneficjenci i wnioskodawcy, którzy wypełnili ankiety na pytanie czy procedury wyboru projektów były wystarczająco przejrzyste i przyjazne 42,9% odpowiedziało „zdecydowanie tak”, „raczej tak” 47,6 natomiast „raczej nie” 9,5%. Ponad 90% badanych oceniła, iż procedury były przejrzyste i przyjazne.

- c. Czy kryteria pozwalały na wybór najlepszych projektów (spójnych z celami LSR)?

Kryteria wyboru projektów były zrozumiałe i jednoznaczne. Informacje na temat możliwości udziału w projekcie były wystarczające. Kryteria pozwalały na wybór projektów spójnych z celami LSR. Według ankietowanych, ponad 92% stwierdziła, iż kryteria pozwalają

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie na wybór najlepszych projektów, a ponad 97% ankietowanych stwierdziła, iż kryteria były jednoznaczne i obiektywne.

- d. Czy przyjęty system wskaźników pozwalał na zebranie wystarczających informacji o procesie realizacji LSR i jej rezultatach?

Przyjęty przez LGD system wskaźników pozwalał na optymalny wybór najlepszych projektów oraz bieżącą kontrolę ich realizacji.

10. Wartość dodana podejścia LEADER

- a. Czy działalność LGD wpływa na poprawę komunikacji pomiędzy różnymi aktorami, budowanie powiązań między nimi i sieciowanie?

Działalność LGD „Szlakiem Granitu” wpływa na poprawę komunikacji pomiędzy lokalnymi organizacjami pozarządowymi, przedsiębiorcami i samorządami poprzez animowanie wspólnych działań i budowanie powiązań między nimi. Zdecydowanie współpracę w tym zakresie należy rozwijać.

- b. Czy stworzony dzięki wsparciu w ramach LSR potencjał rozwojowy jest w dostateczny sposób wykorzystywany i promowany?

Stworzony dzięki wsparciu w ramach LSR potencjał rozwojowy jest wykorzystywany i promowany w optymalny sposób. Należy dążyć do nawiązania współpracy w zakresie realizacji wspólnych projektów np. w zakresie wypracowania produktu turystycznego obszaru LGD.

- c. Czy projekty realizowane w ramach LSR są spójne ze zidentyfikowanym potencjałem rozwojowym obszaru objętego LSR i czy te projekty przyczyniają się do jego wzmocnienia?

Projekty realizowane w ramach LSR odpowiadają zidentyfikowanym potrzebom lokalnej społeczności, tworząc konsekwentnie realizowany program rozwojowy. Każda podjęta inicjatywa w ramach realizacji LSR powoduje wzmocnienie potencjału obszaru LGD.

- d. Czy przeprowadzone w ramach LSR inwestycje są komplementarne względem siebie lub względem wiodącego projektu/tematu określonego w LSR?

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie

Prowadzona w ramach LSR inwestycja jest komplementarna względem tematu określonego w Lokalnej Strategii Rozwoju. Realizacja projektów w ramach celów założonych w LSR powoduje, że powstałe inwestycje są względem siebie komplementarne.

7. Podsumowanie (wnioski i rekomendacje)

Cele strategii są dobrze sformułowane i odpowiadają na potrzeby społeczeństwa. Na pewno LGD mogłoby dysponować większym budżetem, ponieważ jak wynika z przeprowadzonych naborów zainteresowanie szczególnie wsparciem na podejmowanie działalności gospodarczej jest duże. Warto też wspierać przedsiębiorców w promocji ich działań i przybliżaniu zmieniających się przepisów.

Przyjęty system wskaźników generalnie dostarcza wszystkie potrzebne informacje niezbędne do określenia skuteczności interwencyjnej strategii, a stopień osiągnięcia wskaźników na tym etapie wdrażania LSR jest na wysokim poziomie. Jedynie w przypadku niektórych wskaźników przyjęto zbyt wysoką wartość na etapie opracowywania LSR.

Pracownicy LGD "Szlakiem Granitu" są postrzegani jako bardzo kompetentni. Zdarzają się jedynie pojedyncze głosy, narzekające na szczegółowe interpretacje przepisów. Dla większości ankietowanych współpraca z biurem zaspokaja ich oczekiwania. Podkreślają rzeczowość i szeroką wiedzę. Biuro jest dostępne dla wszystkich osób, ponieważ ma dostosowane godziny otwarcia do potrzeb osób pracujących. Warto rozważyć dyżury w gminach lub zmianę lokalizacji, ponieważ nie każda osoba z obszaru ma takie same możliwości dotarcia do miejscowości Udanin, gdzie znajduje się biuro. Tym bardziej, że dla osób nie mobilnych nie ma takiej możliwości przez bardzo słabą komunikację publiczną.

Beneficjenci czy potencjalni wnioskodawcy mogą również kontaktować z biurem e-mailowo bądź telefonicznie jednak nie jest to tak efektywne jak spotkania twarzą w twarz. Procedury naboru projektów, wyboru przez Radę oraz realizacji projektów generalnie są zrozumiałe przez beneficjentów (przynajmniej te etapy przeprowadzane na poziomie LGD), duża w tym zasługa pracowników Biura LGD, którzy pomagają/doradzają beneficjentom. Rozpoczęcie realizacji projektów uzależnione jest od czasu weryfikacji wniosków w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Dolnośląskiego. Często czas tej weryfikacji jest zdecydowanie dłuższy niż określają to przepisy.

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie

Beneficjenci wskazywali na trudności związane z wypełnianiem niektórych dokumentów, szczególnie nadmiernie rozbudowanego biznesplanu. Dlatego często korzystają z pomocy osób wypełniających wnioski lub firm konsultingowych.

LGD duży nacisk kładzie również na promocję beneficjentów, świadczy o tym informowanie na stronie internetowej stowarzyszenia jak i na Facebooku, wydawanie katalogów projektów zrealizowanych oraz ulotek. Głównie ma to na celu zachęcenia innych potencjalnych wnioskodawców do składania wniosków w naborach.

Działania informacyjne oraz promocyjne prowadzone są za pośrednictwem zróżnicowanych kanałów – bezpośrednie spotkania, FB, strona internetowa, lokalne media etc. Taki dobór kanałów pozwala na dotarcie do potencjalnych beneficjentów.

Skuteczność działań doradczych, animacyjnych oraz informacyjno – promocyjnych jest wysoka.

Bardzo dobra komunikacja pomiędzy prezesem LGD a innymi organami – Biurem, Zarządem oraz Radą.

Realizacja LSR, w tym działalności LGD zostaje oceniona wysoko, choć wskazane są obszary, które wymagają jeszcze udoskonalenia.

Najważniejsze rekomendacje dotyczą utrzymywania kierunków rozwoju lokalnego, zwłaszcza w kontekście rozwijania przedsiębiorczości, w tym turystyki oraz aktywizacji kapitału społecznego.

W obliczu uzyskanych wyników badań (17,7% ankietowanych nie zna źródeł finansowania przedsięwzięć, a 20,3% „nie słyszało o LGD) sugeruje się również poprawę procesu komunikacji związanej z realizacją LSR i działalnością LGD, w celu zwiększenia zarówno transparentności samego procesu komunikacji, jak i rozpoznawalności LGD. W związku z tym, że LGD „Szlakiem Granitu” nie stanowi odosobnionego przypadku w skali całego kraju, być może potrzebne jest centralne i systemowe wsparcie w tym zakresie.

.....
Jerzy Tutaj

.....
Małgorzata Matyja

.....
Małgorzata Rutkowska

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie

8. Spis tabel

Tabela nr 1 Harmonogram realizacji badań	11
Tabela nr 2 Stan ludności w gminach wchodzących w skład LGD	13
Tabela nr 3 Zmiana struktury wiekowej ludności w gminach wchodzących w skład LGD ...	14
Tabela nr 4 Saldo migracji w gminach wchodzących w skład LGD	15
Tabela nr 5 Wskaźnik G da gmin obszaru LGD	15
Tabela nr 6 Wydatki gmin obszaru LGD na 1 mieszkańca	16
Tabela nr 7 Pracujący w gminach obszaru LGD	16
Tabela nr 8 Pracujący w gminach obszaru LGD ze względu na płeć	17
Tabela nr 9 Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON na 10 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym	17
Tabela nr 10 Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	18
Tabela nr 11 Bezrobotni zarejestrowani	18
Tabela nr 12 Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. mieszkańców	19
Tabela nr 13 Turystyczne obiekty noclegowe w gminach –stan na dzień 31 lipca poszczególnych lat	19
Tabela nr 14 Historia naborów wniosków do 30.06.2022 r.	22
Tabela nr 15 Postęp rzeczowy realizacji celów oraz przedsięwzięć do 30.06.2022 r.	26
Tabela nr 16 Postęp finansowy realizacji celów oraz przedsięwzięć do 30.06.2022 r.	29
Tabela nr 17 Szkolenia dla członków organów LGD oraz pracowników	35
Tabela nr 18 Realizacja planu komunikacji	37
Tabela nr 19 Doradztwo	39

9. Spis wykresów

Wykres nr 1 W jakim stopniu zgadza się Pan/i ze stwierdzeniem „moja gmina jest dobrym miejscem do życia, w którym mogę realizować wszystkie swoje podstawowe potrzeby” (N=192) – mieszkańcy	39
Wykres nr 2 W jakim stopniu zgadza się Pan/i ze stwierdzeniem „moja gmina jest dobrym miejscem do życia, w którym mogę realizować wszystkie swoje podstawowe potrzeby” (N=43) – beneficjenci/wnioskodawcy	40
Wykres nr 3 W jakim stopniu zgadza się Pan/i ze stwierdzeniem „w ostatnim roku warunki do życia w mojej gminie poprawiły się” (N=192) – mieszkańcy	40

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie

Wykres nr 4 W jakim stopniu zgadza się Pan/i ze stwierdzeniem „w ostatnich latach (od 2014 roku) warunki do życia w mojej gminie poprawiły się” (N=43) - beneficjenci/wnioskodawcy	41
Wykres nr 5 Jak ocenia Pan/i obecnie swoją gminę w następujących obszarach(N=192) – mieszkańcy	42
Wykres nr 6 Jak ocenia Pan/i obecnie swoją gminę w następujących obszarach(N=43) – beneficjenci/wnioskodawcy	43
Wykres nr 7 Proszę się ustosunkować do poniższych stwierdzeń dotyczących ostatniego roku (N=192) – mieszkańcy	44
Wykres nr 8 Czy Pan/i osobiście korzystał/a z infrastruktury/obiektów finansowanych ze środków unijnych w ostatnim roku (N=192) – mieszkańcy	45
Wykres nr 9 Proszę sobie wyobrazić, że ma Pan/i możliwość decydowania o podziale dodatkowych środków finansowych w swojej gminie. Które z poniżej wymienionych obszarów dofinansował/a/by Pan/i w pierwszej kolejności (N=192) – mieszkańcy	46
Wykres nr 10 W jaki sposób dowiedział/a się Pan/i o Lokalnej Grupie Działania (N=192) – mieszkańcy	47
Wykres nr 11 Przedział wiekowy (N=192) – mieszkańcy	48
Wykres nr 12 Miejsce zamieszkania (N=192) - mieszkańcy	48
Wykres nr 13 W którym roku składał/a Pan/i wniosek aplikacyjny do LGD (N=43) – beneficjenci/wnioskodawcy	49
Wykres nr 14 Skąd dowiedział/a się Pan/i o naborze wniosków w LGD (N=43) – beneficjenci/wnioskodawcy.....	49
Wykres nr 15 Dlaczego zdecydował/a się Pan/i na złożenie wniosku o przyznanie pomocy finansowej do LGD (N=43) – beneficjenci/wnioskodawcy	50
Wykres nr 16 Jak często komunikuje się Pan/i z LGD (N=42) – beneficjenci/wnioskodawcy	51
Wykres nr 17 Czy otrzymał/a Pan/i dofinansowanie dla swojego projektu (N=43) – beneficjenci/wnioskodawcy	52
Wykres nr 18 Proszę powiedzieć czy współpraca z LGD miała wpływ na skuteczne aplikowanie w ramach PROW (N=42) – beneficjenci/wnioskodawcy	52
Wykres nr 19 Na jakim etapie (pytanie wielokrotnego wyboru)	53
Wykres nr 20 Z jakiego zakresu Pana/i organizacja realizowała projekty w ramach PROW 2014-2020 (wielokrotny wybór)	54

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie

Wykres nr 21 Jakie grupy są głównymi odbiorcami efektów Pani/a projektu/projektów	54
Wykres nr 22 W jakim stopniu zgadza się Pan/i z następującymi stwierdzeniami? Proszę ocenić następujące kwestie (N=43) – beneficjenci/wnioskodawcy	55

10. Spis rysunków

Rysunek nr 1 Mapa obszaru LGD „Szlakiem Granitu”.....	13
---	----

11. Ankieta dla mieszkańców

Ankieta dla mieszkańców obszaru Stowarzyszenia LGD „Szlakiem Granitu”
Prosimy o wypełnienie krótkiej ankiety dotyczącej efektów funkcjonowania Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Szlakiem Granitu”. Ankieta jest anonimowa, co znaczy, że nie gromadzimy żadnych danych, które mogą pozwolić na identyfikację osób ją wypełniających. Proszę o zaznaczenie właściwej odpowiedzi „x”.

Z góry dziękujemy za pomoc!

Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Szlakiem Granitu”

1. W jakim stopniu zgadza się Pan/i ze stwierdzeniem „moja gmina jest dobrym miejscem do życia, w którym mogę realizować wszystkie swoje podstawowe potrzeby”?*
 - ☐ zdecydowanie tak
 - ☐ raczej tak
 - ☐ trochę tak/trochę nie
 - ☐ raczej nie
 - ☐ zdecydowanie nie
 - ☐ nie mam zdania
2. W jakim stopniu zgadza się Pan/i ze stwierdzeniem „w ostatnim roku warunki do życia w mojej gminie poprawiły się”?*
 - ☐ zdecydowanie tak
 - ☐ raczej tak
 - ☐ trochę tak/trochę nie
 - ☐ raczej nie
 - ☐ zdecydowanie nie
 - ☐ nie mam zdania

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie

3. Jak obecnie ocenia Pan/i swoją gminę pod względem:*

Proszę zaznaczyć „x” we właściwym miejscu.

	bardzo dobrze	dobrze	trochę dobrze/tr ochę źle	źle	bardzo źle	nie mam zdania
Atrakcyjności turystycznej						
Promocji dziedzictwa kulturowego, zasobów naturalnych i turysty						
Infrastruktury i oferty kulturalnej						
Infrastruktury i oferty sportowej i rekreacyjnej						
Infrastruktury drogowej						
Zaangażowania mieszkańców w rozwiązywanie lokalnych problemów						
Tożsamości mieszkańców z regionem						
Działań i usprawnień na rzecz osób niepełnosprawnych						
Działań na rzecz bezrobotnych						
Działań na rzecz osób przed 35 rokiem życia						
Działań na rzecz osób po 50 roku życia						
Działań na rzecz kobiet						
Możliwości zatrudnienia poza rolnictwem						
Sprzyjających warunków dla przedsiębiorców i prowadzenia firmy						

4. Proszę ustosunkować się do poniższych stwierdzeń dotyczących ostatniego roku:*

Proszę zaznaczyć „x” we właściwym miejscu.

	tak	nie	nie wiem
Uczestniczę w wydarzeniach organizowanych przez gminę (kulturalnych, rekreacyjno-sportowych, obchodach świąt etc.)			
Biorę udział w przygotowywaniu gminnych wydarzeń (sam albo w ramach grupy, do której należę)			
Należę do stowarzyszenia/organizacji pozarządowej (stowarzyszenie, fundacja)			
Należę do nieformalnej grupy społecznej (koła gospodyń etc.)			
Mam możliwości, by wypowiadać się na temat ważnych zagadnień (dotyczących gminy i mojej miejscowości)			
Jestem członkiem rady/komitegu (np. w szkole, klubie sportowym, przedsiębiorstwie)			
Znam najważniejsze fakty historyczne dotyczące mojej miejscowości/gminy			
Potrafię wskazać najważniejsze atrakcje turystyczne w okolicy			
Na terenie mojej gminy mogą rozwijać się zawodowo			
W mojej gminie powstaje wiele firm			
W mojej gminie chętnie inwestują przedsiębiorcy			

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie

Na terenie mojej gminy są sprzyjające warunki dla turystów i osób przyjezdnych			
--	--	--	--

5. Czy jest Pan/i zadowolony/a z warunków życia w gminie?*

- ☐ zdecydowanie tak
- ☐ raczej tak
- ☐ trudno powiedzieć
- ☐ raczej nie
- ☐ zdecydowanie nie
- ☐ nie mam zdania

5.1. Czy rozważa Pan/i zmianę miejsca zamieszkania?*

- ☐ tak
- ☐ nie (przejdź do pkt. 6)

5.2. Jakie są powody?

- ☐ trudny dostęp do edukacji
- ☐ trudny dostęp do instytucji kultury
- ☐ utrudniony dostęp do placówek opieki nad dziećmi
- ☐ brak perspektyw zawodowych
- ☐ powody osobiste/ rodzinne
- ☐ inne :

.....
.....
.....

6. Czy Pan/i osobiście korzystał/a z infrastruktury / obiektów finansowanych ze środków unijnych w ostatnim roku?*

- ☐ tak, często
- ☐ tak, czasem
- ☐ trudno powiedzieć
- ☐ nie

7. Czy Pana/i zdaniem projekty związane z poprawą infrastruktury cieszą się lub nie cieszą zainteresowaniem mieszkańców?*

- ☐ tak
- ☐ nie

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie

☐ ani tak, ani nie

8. Czy Pan/i osobiście korzystał/a z projektów takich jak szkolenia, spotkania, festyny finansowanych ze środków unijnych w ostatnim roku?*

☐ tak, często

☐ tak, czasem

☐ trudno powiedzieć

☐ nie

9. Czy Pana/i zdaniem projekty te cieszą się zainteresowaniem mieszkańców?*

☐ tak

☐ nie

☐ trudno powiedzieć

10. Proszę sobie wyobrazić, że ma Pan/i możliwość decydowania o podziale dodatkowych środków finansowych w swojej gminie. Które z poniżej wymienionych obszarów dofinansował/a/by Pan/i w pierwszej kolejności? (**Zaznacz trzy najważniejsze**)

☐ Promocja obszaru, dziedzictwa kulturowego, zasobów naturalnych, turystyki

☐ Infrastruktura i oferta kulturalna

☐ Infrastruktura i oferta sportowa i rekreacyjna

☐ Infrastruktura społeczna (świetlice, miejsca spotkań)

☐ Infrastruktura drogowa

☐ Aktywność społeczna mieszkańców (zaangażowania w sprawy lokalne)

☐ Działania wzmacniające tożsamość mieszkańców z regionem

☐ Działania wynikające z inicjatywy mieszkańców

☐ Warunki życia osób niepełnosprawnych

☐ Zmniejszenie liczby osób bezrobotnych

☐ Zwiększenie liczby miejsc pracy poza rolnictwem

☐ Działania umożliwiające podjęcie pracy przez osoby przed 34 rokiem życia

☐ Działania umożliwiające podjęcie pracy przez osoby po 50 roku życia

☐ Działania umożliwiające podjęcie pracy przez kobiety

☐ Działania ułatwiające założenia i prowadzenia działalności gospodarczej

11. Czy zna Pan/i Lokalną Grupę Działania?*

☐ tak znam, słyszałam/em

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie

- ☐ nie znam, nie słyszałam/em (przejdź do Metryczki)

12. W jaki sposób dowiedział się Pan/i o Lokalnej Grupie Działania?

- ☐ od znajomych, sąsiadów
- ☐ w instytucji (urząd, szkoła)
- ☐ z lokalnej prasy
- ☐ widziałem/am działania LGD
- ☐ uczestniczyłem/am w działaniach LGD/ brałem/am udział w projekcie
- ☐ ze strony internetowej/Facebooka

Metryczka:

M1. Status na rynku pracy:*

- ☐ osoba (fizyczna, prawna lub inna) prowadząca działalność gospodarczą
- ☐ zatrudniony/a w rolnictwie
- ☐ zatrudniony/a poza rolnictwem
- ☐ uczący się/studiujący
- ☐ osoba bezrobotna
- ☐ emeryt, rencista
- ☐ inne:

.....

.....

M2. Płeć:*

- ☐ kobieta
- ☐ mężczyzna

M3. Czy posiada Pan/Pani orzeczenie o niepełnosprawności?*

- ☐ tak
- ☐ nie

M4. Wykształcenie:*

- ☐ podstawowe
- ☐ zasadnicze zawodowe
- ☐ średnie
- ☐ policealne
- ☐ licencjat, inżynier

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie

- ☐ wyższe magisterskie
- ☐ inne:.....

M5. Wielkość gospodarstwa rolnego:*

- ☐ nie posiadam gospodarstwa rolnego
- ☐ do 5 ha
- ☐ 5-10 ha
- ☐ 11-20 ha
- ☐ 21-50 ha
- ☐ >50 ha

M6. Wiek przedział*

- ☐ 18-24 lat
- ☐ 25-34 lat
- ☐ 35-50 lat
- ☐ >50 lat

M7. Miejsce zamieszkania:

- ☐ Gmina Dobromierz
- ☐ Gmina Jaworzyna Śląska
- ☐ Gmina Kostomłoty
- ☐ Gmina Strzegom
- ☐ Gmina Świdnica
- ☐ Gmina Udanin
- ☐ Gmina Żarów

M8. Od kiedy Pan/i zamieszkuje obszar gminy*

- ☐ poniżej 10 lat
- ☐ od 10 do 19 lat
- ☐ od 20 do 29 lat
- ☐ od 30 do 39 lat
- ☐ od 40 lat i więcej

Dziękujemy za wypełnienie ankiety!!!

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie

12. Ankieta dla beneficjentów

Ankieta dla beneficjentów obszaru Stowarzyszenia LGD „Szlakiem Granitu”
Szanowni Państwo prosimy o wypełnienie krótkiej ankiety dotyczącej funkcjonowania Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Szlakiem Granitu”. Zebrane dane pozwolą nam podsumować naszą dotychczasową działalność oraz wyznaczyć nowe kierunki rozwoju. Ankieta jest anonimowa. Z góry dziękujemy za pomoc!

Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Szlakiem Granitu”

1. W jakim stopniu zgadza się Pan/i ze stwierdzeniem „moja gmina jest dobrym miejscem do życia, w którym mogę realizować wszystkie swoje podstawowe potrzeby”?*

- ☐ zdecydowanie tak
- ☐ raczej tak
- ☐ trochę tak/trochę nie
- ☐ raczej nie
- ☐ zdecydowanie nie
- ☐ nie mam zdania

2. W jakim stopniu zgadza się Pan/i ze stwierdzeniem „w ostatnich latach (od 2014 roku) warunki do życia w mojej gminie poprawiły się”?*

- ☐ zdecydowanie tak
- ☐ raczej tak
- ☐ trochę tak/trochę nie
- ☐ raczej nie
- ☐ zdecydowanie nie
- ☐ nie mam zdania

3. Jak ocenia Pan/i obecnie swoją gminę w następujących obszarach:*

Proszę zaznaczyć „x” we właściwym miejscu.

	bardzo dobrze	dobrze	trochę dobrze/tr ochę źle	źle	bardzo źle	nie mam zdania
Atrakcyjności turystycznej						
Promocji dziedzictwa kulturowego, zasobów naturalnych i turysty						
Infrastruktury i oferty kulturalnej						
Infrastruktury i oferty sportowej i rekreacyjnej						
Infrastruktury drogowej						

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie

Zaangażowania mieszkańców w rozwiązywanie lokalnych problemów						
Tożsamości mieszkańców z regionem						
Działań i usprawnień na rzecz osób niepełnosprawnych						
Działań na rzecz bezrobotnych						
Działań na rzecz osób przed 35 rokiem życia						
Działań na rzecz osób po 50 roku życia						
Działań na rzecz kobiet						
Działań na rzecz imigrantów						
Możliwości zatrudnienia poza rolnictwem						
Sprzyjających warunków dla przedsiębiorców i prowadzenia firmy						

APLIKOWANIE DO LGD

4. W którym roku składał/a Pan/i wniosek aplikacyjny do LGD?

.....

5. Skąd dowiedział/a się Pan/i o naborze wniosków w LGD?

- ☐ ze strony internetowej LGD
- ☐ z Facebooka
- ☐ z bezpośrednich kontaktów z członkami LGD
- ☐ od innych osób
- ☐ z materiałów drukowanych (ulotki, broszury, ogłoszenia)
- ☐ z mediów tradycyjnych (prasa, radio, telewizja)
- ☐ inne

6. Dlaczego zdecydował/a się Pan/i na złożenie wniosku o przyznanie pomocy do LGD?

- ☐ było to jedyne źródło finansowania projektu
- ☐ nie otrzymaliśmy dofinansowania z innych środków/innego programu
- ☐ chcieliśmy skorzystać z nadarzających się okazji otrzymania środków
- ☐ zostaliśmy zachęceni do złożenia wniosku przez LGD
- ☐ LGD pomogła nam napisać wniosek
- ☐ Inne

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie

7. Czy modyfikował/a Pan/i swoje pierwotne zamierzenia/plany tak aby dostosować je do wymagań związanych z możliwością otrzymania środków z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich?

- ☐ tak
- ☐ nie (przejdź do pkt. 8)

7.1. Na czym te zmiany polegały?

.....

8. Czy na etapie składania wniosku korzystał/a Pan/i z jakiejś formy wsparcia ze strony LGD?

- ☐ tak
- ☐ nie (przejdź do pkt.9)

8.1. Jak ocenia Pan/i wsparcie udzielone przez LGD na etapie składania wniosku?

- ☐ zdecydowanie dobrze
- ☐ dobrze
- ☐ przeciętnie
- ☐ źle
- ☐ bardzo źle
- ☐ trudno powiedzieć

9. Czy obecnie pozostają Państwo w kontakcie z LGD?

- ☐ tak, nasi przedstawiciele chodzą na organizowane przez LGD spotkania
- ☐ tak, od czasu do czasu kontaktujemy się telefonicznie
- ☐ tak, czytamy komunikaty na stronie i internetowej LGD
- ☐ tak, mamy osobisty kontakt z członkami LGD
- ☐ nie mamy z LGD żadnego kontaktu (przejdź do pyt. 10)
- ☐ inna

9.1. Jak często komunikuje się Pan/i z LGD?

- ☐ kilka razy w tygodniu
- ☐ co tydzień lub kilka razy w miesiącu
- ☐ raz w miesiącu
- ☐ raz na kwartał
- ☐ raz w roku
- ☐ rzadziej niż raz w roku

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie

10. Czy zna Pan/i założenia i cele Lokalnej Strategii Rozwoju?

- ☐ tak
- ☐ nie

11. Czy brał/a Pan/i lub organizacja którą Pan/i reprezentuje udział w tworzeniu LSR?

- ☐ tak
- ☐ nie

12. Czy otrzymał/a Pan/i dofinansowanie dla swojego projektu?

- ☐ tak (przejdź do bloku pytań dotyczących beneficjentów skutecznych, tj. do pyt. 18 a następnie a następnie do ostatniego bloku „OCENA DZIAŁANIA LGD”)
- ☐ tak ale nie na wszystkie składane projekty (przejdź do bloku pytań dla beneficjentów nieskutecznych, tj. do pyt. 13 a następnie skutecznych a następnie do ostatniego bloku „OCENA DZIAŁANIA LGD”)
- ☐ nie otrzymałam/am (przejdź do bloku pytań dla beneficjentów nieskutecznych a następnie do ostatniego bloku „OCENA DZIAŁANIA LGD”)

BLOK PYTAŃ DO BENEFICJENTÓW KTÓRZY APLIKOWALI NIESKUTECZNIE

13. Na projekty z jakiego zakresu Pana/i organizacja aplikowała nieskutecznie w ramach PROW 2014-2020?

- ☐ obiekty społeczno - kulturalne
- ☐ promocja obszarów wiejskich
- ☐ infrastruktura turystyczna
- ☐ infrastruktura sportowa i rekreacyjna
- ☐ samozatrudnienia
- ☐ poprawa warunków życia kobiet
- ☐ poprawa warunków życia osób niepełnosprawnych
- ☐ kultywowania tradycji społeczności lokalnej oraz wzmacnianie tożsamości lokalnej
- ☐ tworzenie miejsc pracy

14. Na jakim etapie Pana/i wniosek został odrzucony?

- ☐ na etapie oceny formalnej
- ☐ na etapie oceny merytorycznej

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie

15. Jaki był powód niskiej oceny/odrzućenia wniosku?
.....
16. Czy mimo to, projekt został zrealizowany:
- ☐ w takim samym zakresie
 - ☐ w nieco ograniczonym zakresie
 - ☐ w znacznie ograniczonym zakresie
 - ☐ nie
17. Jeśli projekt został zrealizowany to z jakich środków?
.....

BLOK PYTAŃ DO BENEFICJENTÓW KTÓRZY APLIKOWALI SKUTECZNIE

18. Proszę potwierdzić, czy współpraca z LGD miała wpływ na skuteczne aplikowanie w ramach PROW?
- ☐ zdecydowanie tak
 - ☐ raczej tak
 - ☐ raczej nie
 - ☐ zdecydowanie nie
19. Czy na etapie realizacji lub rozliczenia projektu korzystał/a Pan/i z jakiejś formy wsparcia ze strony LGD?
- ☐ tak
 - ☐ nie (przejdź do pyt. 20)
- 19.1. Na jakim etapie?
- ☐ na etapie składania wniosku
 - ☐ na etapie realizacji projektu
 - ☐ na etapie rozliczenia projektu
- 19.2. Jak ocenia Pan/i wsparcie udzielone przez LGD na etapie realizacji bądź rozliczenia projektu?
- ☐ zdecydowanie dobrze
 - ☐ dobrze
 - ☐ przeciętnie

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie

- ☐ źle
 - ☐ bardzo źle
 - ☐ trudno powiedzieć
20. Z jakiego zakresu Pana/i organizacja realizowała projekty w ramach PROW2014-2020?
- ☐ obiekty społeczno-kulturalne
 - ☐ promocja obszarów wiejskich
 - ☐ infrastruktura turystyczna
 - ☐ infrastruktura sportowa i rekreacyjna
 - ☐ samozatrudnienie
 - ☐ poprawa warunków życia osób przed 30 r.ż.
 - ☐ poprawa warunków życia osób po 50 r.ż.
 - ☐ poprawa warunków życia kobiet
 - ☐ poprawa warunków życia osób niepełnosprawnych
 - ☐ kultywowania tradycji społeczności lokalnej oraz wzmacnianie tożsamości lokalnej
 - ☐ tworzenie miejsc pracy
21. Jakie grupy są głównymi odbiorcami efektów Pana/i projektu/projektów?
- ☐ ja i moja rodzina
 - ☐ moja organizacja
 - ☐ ogół mieszkańców gminy
 - ☐ turyści
 - ☐ przedsiębiorstwa
 - ☐ inne
22. Wracając do procesu aplikowania: czy procedury wyboru projektów były dla Państwa wystarczająco przejrzyste i przyjazne?
- ☐ zdecydowanie tak
 - ☐ raczej tak
 - ☐ raczej nie
 - ☐ zdecydowanie nie
 - ☐ trudno powiedzieć
23. Czy przyjęte kryteria pozwalały na wybór najlepszych projektów?
- ☐ zdecydowanie tak

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie

- ☐ raczej tak
- ☐ raczej nie
- ☐ zdecydowanie nie
- ☐ trudno powiedzieć

24. Czy kryteria były jednoznaczne i obiektywne?

- ☐ zdecydowanie tak (przejdź do pyt. 25)
- ☐ raczej tak (przejdź do pyt. 25)
- ☐ raczej nie
- ☐ zdecydowanie nie
- ☐ trudno powiedzieć (przejdź do pyt. 25)

24.1. Co należy poprawić w zakresie kryteriów na następne edycje LSR?

.....

25. Czy na etapie realizacji lub rozliczenia projektu pojawiły się jakieś problemy wpływające negatywnie na jego przebieg bądź rezultaty?

- ☐ tak
- ☐ nie (przejdź do pyt. 26)

25.1. Jakie to były problemy?

- ☐ problemy bezpośrednio związane z przedmiotem działalności
- ☐ problemy finansowe
- ☐ problemy formalno-prawne
- ☐ problemy personalne (np. z pracownikami, członkami/partnerami itp.)
- ☐ problemy z terminową realizacją harmonogramu (opóźnienia itp.)
- ☐ niewystarczająca wiedza, brak informacji lub trudność w dostępie do informacji
- ☐ COVID-19
- ☐ Inne

OCENA DZIAŁANIA LGD

26. W jakim stopniu zgadza się Pan/i ze stwierdzeniem? Proszę ocenić następujące kwestie:

	zdecydowanie się zgadzam	raczej się zgadzam	raczej się nie zgadzam	zdecydowanie się nie zgadzam	trudno powiedzieć

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie

Jestem poinformowany o aktualnych działaniach LGD					
LGD dostarcza kompletnej i rzetelnej wiedzy potrzebnej do rozwiązania problemu					
Pracownicy biura LGD w razie problemów szybko reagują i służą wsparciem					
LGD jest otwarte na współpracę z innymi podmiotami					
LGD pyta mieszkańców o ich potrzeby i konsultuje kierunki rozwoju obszaru na którym działa					
Działalność LGD jest potrzebna					
Bez LGD obszar rozwijałby się gorzej					
Widzę na obszarze gminy inwestycje i działania finansowane ze środków UE					
Dzięki LGD mieszkańcy są bardziej skłonni do podejmowania działań przedsiębiorczych					
Dzięki działalności LGD obszar (gmina) jest bardziej znany w okolicy					
Poprzez LSR mieszkańcy mogą mieć realny wpływ na to co dzieje się w ich najbliższym otoczeniu					
LSR odpowiada realnym potrzebom obszaru					
Mieszkańcy chcą aby działania zrealizowane w ramach LSR były kontynuowane					

27. Czy zauważył/a Pan/i jakieś efekty negatywne dla obszaru działania LGD?

- ☐ tak
- ☐ nie (przejdź do pyt.29)

27.1. Proszę podać przykład negatywnych skutków działania LGD?

.....

28. Na wsparcie jakiego typu działań chcieliby Państwo uzyskać środki z UE w przyszłości?

.....

Dziękujemy za wypełnienie ankiety!!!